

СЕРГІЙ БОРТНИКОВ

ЛОВЛЯ НА ОСІЧКА.
ЖИВЛЯ.
ДЕТЕКТИВ

Ивановъ
Портно Александрову,

Регистру: Могутъ
и великое значение въ все.
Борьба.

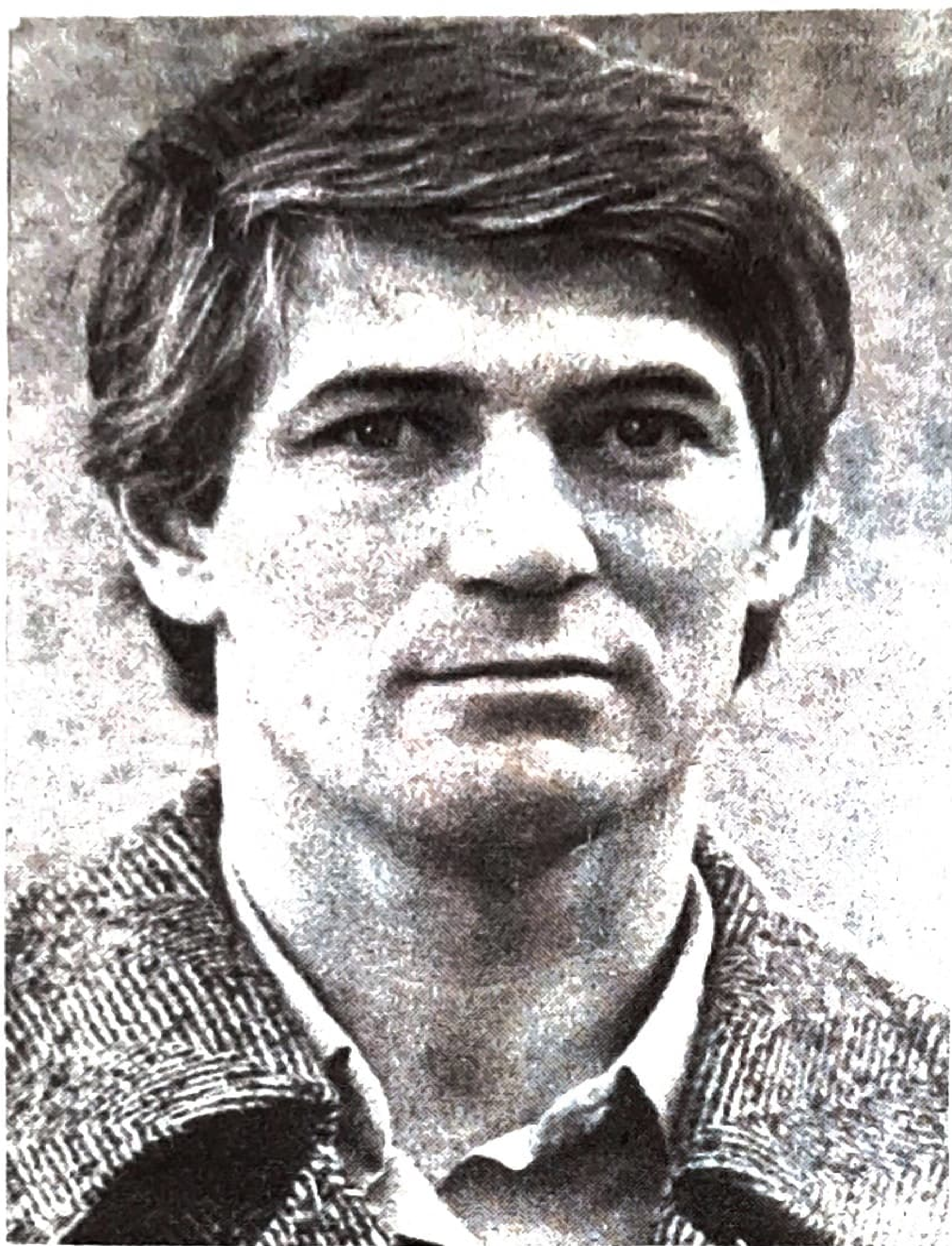
СЕРГІЙ БОРТНИКОВ

ОСІЧКА • ЛОВЛЯ НА ЖИВЦЯ

Детективні повісті

**Луцьк Редакційно-видавничий відділ
Волинського облуправління по пресі**

1990

Сергій Бортников народився у 1957 році в місті Луцьку.

Його ім'я добре відоме читачам Волині, друкувався в обласних газетах Луцька, Львова, Донецька, в республіканській пресі, а також в журналах „Жовтень”, „Донбас”, „Перець”, „Соціалістична культура”, „Піонерія”, „Советская милиция”, „Наука і суспільство” та інших. Неодноразово був представлений гуморесками в передачах українського радіо „А ми до вас в ранковий час”, „Від суботи до суботи”. Його твори включалися у збірники „Веселий ярмарок”.

Найближчим часом на прилавках магазинів з'являться книги Сергія Бортникова „Справа „Тютюн” („Каменяр”), „У ногу з часом” („Молодь”).

Основна тема двох нових повістей молодого детективіста – боротьба з корупцією в органах внутрішніх справ. Автор зізнається – як перша, так і друга не мають документальної основи.

Б 4702010200-007 Без оголошення
90

ISBN 5-7707-0566-3

© Бортников С. І.

1*

ОСІЧКА

Годі й сподіватися, що навіть найспостережливіша людина зможе відшукати щось спільне в зовнішностях двох чоловіків, котрі бесідували в кабінеті начальника карного розшуку одного з міст Західної України.

Господар кабінету – високий, міцної статури красень-мужчина років п'ятдесяти у формі з погонами майора міліції, упершись спиною в сейф, сидів на табуретці за дубовим столом. Напроти нього, в куточку, тузився на стільці готовий схопитися з місця за першою ж командою, сутулий, сором'язливий юнак, на вигляд якому було не більше двадцяти. Хоча кілька днів тому курсантові Вищої школи міліції виповнилося двадцять три.

Незважаючи на таку разючу несхожість, чоловіки були повними тезками – Олександрами Івановичами – і мали однаковий корінь у прізвищах. Всупереч логіці, слабкий і кволий на вигляд стажист був від народження Біяном, а його старший колега і теперішній начальник – Біянцем.

Майор натиснув одну з кнопок на селекторному пульті і голосно наказав:

– Зайдіть до мене!

За мить двері кабінету з грюкотом розчинилися і на порозі виструнчилися двоє в цивільному.

– Викликали? – посміхаючись, спитав один з них.

– Так! – Біянець підвівся і по черзі потиснув руки підлеглих. – Ось, знайомтеся, прибув на стажування...

Юнак підскочив з місця, ніяково уклонився:

– Біян... Олександр...

– Ги-ги-ги, – приснув сміхом двометровий атлет з

вольовим обличчям. – Львів'яни мають почуття гумору! Знають, куди посилати Біяна! Якщо ти ще й Іванович, бути тобі спадкоємцем цих апартаментів!

– Іванович... Іванович, – удавано ображено промурмотів майор. – Я ще рапорт на пенсію не написав, а вони вже нового шефа підбирають... Знайомся, тезко: капітан Бабенко (двометровий ввічливо кивнув мужнім підборіддям) і старший лейтенант Ходоров. Віднині вони будуть твоїми покровителями...

Стажист знову уклонився:

– Дуже приємно...

– Як ви розумієте, – продовжував Біянець, звертаючись до офіцерів, – я викликав вас не тільки для того, щоб відрекомендувати нового співробітника... По оперативних каналах надійшло підтвердження ваших даних: у нашому місті зараз переховується відомий ділок злочинного світу на прізвисько Кріт.

– Я давав голову на відсіч, що мої агенти не помилилися, – поблажливо зауважив Бабенко.

– Крім того, сьогодні ми отримали сигнал, що у Тамари Нефедової з'явився новий квартирант, – дещо недоладно додав Ходоров, котрий до цього моменту вважав за краще мовчати.

Майор вмотивувався знову на табуретку, закинув ногу на ногу.

– Що ще за Тамара? – спитав.

– Вона проходила по справі Міченого, – проконсультував шефа старший лейтенант. – Два роки умовно за зберігання наркотичних речовин. Суд зважив на те, що Нефедова – матір-одиночка. Хоча з неї така ненька, як з мене ізраїльський шпигун...

– Як же... Як же... Пригадую, – пожвавішав Біянець. – Чарівне створіння з невинними очиськами і на диво стрункими ніжками...

– У неї вже три доби живе чоловік, – безжально перервав його спогади Бабенко.

Майор розсміявся:

– Що ж у цьому дивного? У такої баби і я блишився...

– Дивує поведінка Тамари. З хати практично не виходить. Лише перед обідньою перервою щодня забі-

гає до подруги в дев'ятий „Гастроном”, набирає коньяків, „Шампанського”, різних делікатесів, які нам й не снилися, — і швиденько додому! Двері постійно на засувці, навіть колишнім приятелям не відчиняє.

— Значить знатного знайшла залицяльника, — зробив висновок Біянець. — Що ж, перевірте...

— Слухаємось! — в унісон по-молодецьки гаркнули Бабенко і Ходоров.

— Цього гіганта теж прихопіть... Хай звикає...

— Що ж, Біяне, пішли!

Стажист розгублено подивився спочатку на оперативників, потім на начальника, ніби чекаючи додаткової команди. Побачивши, що майор згідливо хитає головою, витиснув: „До побачення!”, і шурхнув у коридор.

Кабінет з табличкою „Бабенко В. Г. Ходоров В. Ю.” знаходився відразу ж за кабінетом начальника карного розшуку. Капітан увійшов перший, за порогом зупинився, повернувся обличчям до колег і жартівливо уклонився:

— Прошу!

Ходоров, ніяк не реагуючи на грайливий тон товариша, поплентався до вікна, а стажист з розкритим ротом так і заляк у дверях. Його очі захоплено блищали. Хоча нічого особливого в кабінеті не було: стіл, кілька стільців та зеленкуватий сейф праворуч від входу.

Тим часом запрошувати увійти вдруге ніхто не став. Капітан і старший лейтенант мовчки споряджалися „на діло” — перевіряли пістолети, підв'язували нехитру амуніцію, кобури, портупеї... Олександрові навіть здалося, що про нього забули, і юнак ображено нахнюпив губи.

Опери швидко зібралися і вже хотіли вирушати, коли задзвонив телефон. Бабенко схопив трубку і міцно притулив її до вуха, тому Біян міг чути лише уривчасті фрази капітана:

— А... Це ти...

— Зрозуміло...

— Будемо...

Невдовзі Бабенко поклав трубку на важіль і, щоб не

випробовувати терпіння колег, зацікавлені погляди котрих давно перехопив, відразу повідомив:

— Дзвонив Слон. Півгодини тому Тамара повернулася з магазину, але в хаті не затрималася — вискочила якась перелякана і зупинила таксі. Приїжджій чи приїжджі не виходили... Вперед!

Біян і Ходоров помчали донизу по сходах. Бабенко трохи затримався, бо зачиняв кабінет на ключ, але, маючи перевагу у довжині ніг, швидко наздогнав і навіть випередив їх, першим вскочивши в салон „Жигулів” з приватними номерами, що стояли біля входу у міськвідділ. Сів за кермо. Запустив двигун. Старший лейтенант вмоствився поруч. Біянові дісталось заднє сидіння.

В Сашковій уяві розігрувалися справжні баталії. Ось він перший уривається в квартиру Нефедової і кидається на бандита, який вже встиг наготувати зброю. Вдалий прийом — і злочинець корчиться від болю на підлозі. Потім музика, квіти, іменний годинник, а, можливо, й медаль! Як не мріяти про таке, коли навіть досвідченіші товариші впевнені, що сьогодні пощастить узяти не „шістку”, а...

— Чує моє серце — знатний птах нам попався! — вголос розумує Бабенко.

— Не кажи „гоп”, поки не перескочиш, — застерігає Ходоров.

— Нікуди він не дінеться. Поглянь який герой з нами!

Щоправда з „героєм” капітан явно переборщив, і Біян зрозумів, що з нього просто насміхаються. Спочатку він хотів образитися й зовсім не розмовляти з наставниками, але не втримався і кинув:

— А що? Я навіть карате займаюся! Вже два тренування було!

— Силач! — посміхаючись, констатував старший лейтенант.

— Жижки не тремтять? — не менш ущипливо поцікавився Бабенко.

— Та я...

В запалі Олександр був ладен кинутись на кривдників, але Ходоров, котрий мав репутацію непоганого

психолога, зрозумів, нарешті, його стан і примирливо промугикав:

— Не ображайся, хлопче... Не ти перший, не ти останній в ролі стажиста...

Але невгамовному капітанові явно кортіло познущатися ще.

— Врахуй, друже, кожну операцію треба ретельно готувати, — повчально продовжував він. — Як будемо діяти?

— Як... Як... По закону! — не на жарт скипів Біян. — Постукаємо у двері і попросимо пред'явити документи...

— А якщо не відчинять?

— Почекаємо Тамару...

— Вона скаже, що згубила ключ.

— Тоді зламаємо двері...

— А він нас всіх із автомата: тра-та-та-та-та...

Бабенко уважно спостерігав, який ефект справлять на курсанта його слова. Впевнившись, що той не злякався, в усякому разі не подав вигляду, порадив:

— Вчись користуватись відмичками... От Василь володіє цим мистецтвом не гірше за будь-якого ведмежатника... Немає такого замка, щоб він не міг відчинити іржавим цвяхом!

— Причому безшумно! — похвалився Ходоров.

— Отже, діяти будемо так, — посерйознішав Бабенко. — Я увійду перший. Ти, Біяне, останній. Спочатку скрутимо квартиранта, обшукаємо, а потім будемо з'ясовувати його особу. Якщо документів не пред'явить — повеземо у міськвідділ!

— Але ж це незаконно! — обурився Олександр. — Можемо образити чесну людину!

— Вибачитися недовго, — відрубав капітан. — Було б тільки кому...

— Що ти хочеш? Щоб ми увійшли і попросили: „Пред'явіть, будь ласка, ваш паспорт...”. Він скаже: „Будь ласка”, руку під піджак — і знову: тра-та-та-та-та, — підтримав друга Ходоров.

— Але ж не можна у кожному вбачати злочинця! — з розпачем у голосі вигукнув Олександр.

— Просто необхідно, якщо хочеш дожити до пенсії, — всміхнувся старший лейтенант. — Якщо незнайомий спить, ми з Віктором вхопимо його за руки, а ти, карати-сте, притиснеш до ліжка ноги, щоб не дригався... Якщо ж людина на ногах — краще не втручайся, ми й вдвох впораємося... А то наробиш дурниць із своєю інтелігентністю, тільки зіпсуєш усю справу... Зрозумів?

— Чого ж ні? — вкотре образився Біян. — Не втручатися, значить не втручатися...

Тим часом „Жигулі” підкотили до недавно збудованого, але дуже захаращеного будиночка. Бабенко натис на гальма. Троє міліціонерів поспіхом вивалили з машини. Василь Ходоров перший опинився біля дверей, вихопив з кишені щось на зразок викрутки і вставив у замкову шпару. Мить — і двері відчинені. Капітан, як домовлялись, перший шмигонув у передпокій, за ним — по рангу — старший лейтенант і стажист. Швидко проминули одну кімнату, другу. Відчули полегшення, коли побачили, нарешті, чоловіка, що спав. Діяли спритно, злагоджено: Бабенко з Ходоровим підкралися до ліжка і схопили мужчину за руки; водночас Біян всівся йому на ноги.

Незнайомий закричав. Надривно, відчайдушно. Олександрові стало моторошно, він навіть зіщулювся і раптом відчув, що ноги чоловіка якось надто легко звільняються від ваги його тіла. Ще секунда, і незнайомий, підтиснувши спочатку коліна до тулуба, різко розпрямив кінцівки і врізався п'ятами в Біянове обличчя. Стажист навіть не встиг зойкнути. Як горобчик відлетів до стіни й на мить втратив свідомість.

Він уже не бачив, як чоловік, наче бавлячись, вивільнив ліву руку і, перетиснувши нею горло Бабенка, легко перекинув через себе двометрового здоров'яка. Капітан усією своєю вагою навалився на Ходорова. Придавлений більш як центнерним тілом, Василь на мить послабив хватку. Цього часу незнайомому виявилось досить, щоб визволити правицю, вихопити з-під подушки пістоля і впритул розстріляти обох нападників.

Постріли повернули Олександра до дійсності. Він, нарешті, розплющив очі і побачив навпроти себе міцно-

го чоловіку років тридцяти п'яти. Посміхаючись, незнайомий цілив йому у груди. Сашко злякано затулив очі долонями. Та цього разу постріл не пролунав. Злочинець сплюнув і процідив крізь зуби:

— Ти гідний долі своїх товаришів, щеня... Але на твоє щастя — осічка... Живи, я помилую тебе. Але дивись, вдруге не перебігай дороги Кротові...

Х Х Х

Минуло десять років...

— Я не дозволяв тобі приходити сюди! — гнівно вичитував сухого, згорбленого чоловіка начальник відділення карного розшуку Олександр Біян.

— Але ж ви попереджали, товариш капітан, щоб особливо важливі повідомлення я не передавав телефоном, — спробував виправдатись агент.

— І що у тебе?

— Кріт у місті...

Біян аж підскочив. Відразу підбіг до дверей, зачинив замок на заскочку.

— Кріт, кажеш?

— Так. Я сам його бачив...

— Десять років я його вистежую... Десять, — захвилювався капітан. — Ти не міг помилитися, Михайловичу?

— Ні.

— Крім тебе, Крота ніхто не знає. Ти повинен вирахувати його...

Біян підійшов до сейфа, крутнув ручкою, потягнув на себе броньовані дверцята. Діставши поліетиленову упаковку з білим порошком, кинув на стіл.

— Тримай, ти чесно заробив...

Відвідувач судорожно схопив наркотик, тремтячими руками запхнув його за пазуху.

— Дякую... Дякую...

— Де бачив Крота? — продовжував допитуватись Олександр Іванович.

— В „Дорожному”...

— Він впізнав тебе?

— Боюсь, що так...

– Чому „боюсь”? Ви ж були приятелями!

– Е-е... Коли це було... Зараз я для нього „шістка”. Він навіть не зволив привітатись. Лише скривив рот у зневажливій посмішці й відразу відвернувся, почав щось нашіптувати чоловікові, котрий сидів за столом навпроти нього...

– Цього іншого ти не знаєш?

– Ні... Я вже виходив, коли раптом відчув чийсь погляд... Повернувся... Там є така ніша, знаєте? Затишний куточок для чотирьох... Але за столом було тільки двоє: Кріт та незнайомий... Точніше, я просто не мав можливості роздивитися його обличчя – чоловік сидів потилицею до мене...

– Крота ти впізнав одразу?

– Так! Він абсолютно не змінився!

– Далі!

– Далі? Я вийшов з ресторану, сів у „Запорожець” – й чимдуж до вас...

– „Хвоста” не було?

– Не помітив...

Біян припинив, нарешті, ходіння по кабінету і зупинився біля розчиненого вікна, за яким починало швидко темніти.

– Як ти думаєш, він ще там? – спитав після тривалої паузи, під час якої аналізував інформацію агента.

Михайлович стелав плечима.

– Навряд чи... Кріт – дуже обережна людина... Найвірогідніше, що він пішов одразу, як тільки побачив мене...

– Чому?

– Гадаю, Кріт має підстави, щоб уникати зустрічей з давніми знайомими... Хто знає, чим займалися вони в ці роки.

– Я їду в „Дорожний”! – несподівано заявив Біян.

– Але ж ви підставите під удар мене! – мало не заплавав Михайлович.

– Ти, як завжди, правий, – зітхнув капітан. – Але, що накажеш робити?

Губи агента затремтіли, на очах з'явилися сльози, поліетиленовий пакетик випав на підлогу.

– Пошкодуйте, Олександрє Івановичу, – заскиглив він і раптом став на коліна. – Не губіть! Я ще знадоблюсь вам!

Біян навіть не зробив спроби підняти Михайловича, тільки плеснув його поблажливо по німічних плечах:

– Згода. Сьогодні в ресторан я не поїду... Але ти повинен вистежити його... Повинен... Йди!

Радіючи, що все скінчилося відносно благополучно, інформатор промурмотів: „Дякую. Я все зроблю для вас” і, піднявши пакетик з наркотиком, низько кланяючись, позадкував до дверей.

Коли за ним клацнула заскочка, Біян схопив телефонну трубку і набрав номер. Сигнал у відповідь був настільки слабким, що ледь вдалося вловити вухом далеке „Алло”.

– Це ресторан „Дорожний”? – заторохкотів у трубку. – Покличте Пашу Ященка...

Кілька хвилин не було чути нічого. Потім, долаючи шипіння і гудіння, пробився тонкий, як у дівчини, голос:

– Слухаю...

– Це ти, Пашо? – закричав Олександр.

– Я...

– Привіт... Біян... У тебе сьогодні був хтось з наших?

– Ні...

– Шкода... Шкода... Ти ще раз гарненько подивись. В ніші. А я почекаю біля телефону...

– Добре...

Коли офіціант підійшов до апарату вдруге, чутність раптом дещо покращилась. Але нічого втішного Пашка повідомити не зміг – в ніші вже нікого не було.

Х Х Х

Оперативну нараду, яка відбулася наступного ранку, як завжди розпочав Біян. Втім, це так говорить: „оперативна нарада”, а насправді – щось схоже на дружню розмову за склянкою доброго чаю. Адже у відділенні карного розшуку – всього десяток оперуповноважених. Їхні біографії, ніби написані під копірку: дитинство, армія, школа міліції, міськвідділ... Та й про яку субор-

динацію може йти мова, коли найпомітніша різниця у віці між окремими співробітниками чотири- п'ять років, коли дружать всі сім'ями?!

Отже, Олександр обвів поглядом колег, впевнився, що всі на місці, і сказав:

— Як ви знаєте по оперативних каналах прийшло підтвердження наших даних: у місті готується з'їзд ділків наркобізнесу. Де відбуватиметься зборище — поки що встановити не вдалося. Відомо лише, що форум буде досить представницьким: близько тридцяти ватажків дрібних бандугруповань, котрі хочуть об'єднатися в один потужний синдикат, обрати „пахана”, виробити стратегію спільних дій на тривалий час... Як пройшла ніч?

Старший лейтенант Грищенко, кремезний вусань років тридцяти з невеличкою бородавкою на кінчику гострого носа, спробував було підвестися, та Біян жестом наказав: „Сиди!”

Тоді Грищенко розклав на столі знімки так, щоб могли бачити всі присутні, і доповів:

— Минула доба взагалі видалася спокійною. А от сьогоднішній ранок почався з трупа...

Олександр взяв у руки одну з фотокарток і надовго зупинив погляд на номері добре пошкодженого „Запорожця”.

— Такого у нас ще не було: людина заходить в гараж, запускає двигун і... злітає в повітря в прямому смислі цього слова, — спокійно вів далі старший лейтенант.

Якби він був хоч трохи спостережливіший, то б неодмінно помітив, що шеф на мить змінився на обличчі. Але тільки на мить.

„Прощай, Михайловичу, і пробач... Що поробиш? Кріт вистежив тебе раніше, ніж ти його”, — подумав тієї хвили Біян, а вголос наказав:

— Ось ти, Петре, і займись цією справою... Інші роботу мають?

— Нам безробіття не загрожує! — весело кинув хтось із наймолодших.

Всі розсміялися.

— Ройко! — скомандував Олександр.

Підвівся круглолиций здоровань у цивільному.

— Я!

— Машина на ходу?

— Ображаєте...

— Мене до обіду можете не шукати. Проблеми, питання — через заступника. Черговий збір, як завжди, о чотирнадцятій. Всі вільні...

Оперативники, збиткуючись один над одним, потяглись з кабінету. Залишилися лише Біян та Ройко — водій службової „Ниви”.

— Що, начальник, поїхали? — по-панібратськи чи то спитав, чи то запропонував шофер.

— Їдьмо, — погодився капітан, хутко зібрав зі столу і сховав у сейф папери, фотографії та й рушив за підлеглим.

За хвилину обидва були на подвір'ї. „Нива” завелась, як то кажуть, з півоберту. По вулицях міста машина не їхала — летіла, абсолютно не реагуючи на знаки, не зупиняючись перед червоними сигналами світлофорів.

Метрів за сто до триповерхового будинку з облупленою штукатуркою „Нива” уповільнила хід і плавно викотила на тротуар. Ройко залишився в машині, а Біян неквапливо почвалав на останній поверх. Зупинився біля таблички з написом „Семенова Т. К. — 1 раз. Яценко П. І. — 2 рази.” й двічі натиснув кнопку дзвінка.

Двері відчинила животата жінка років шістдесяти в брудному фартусі, підв'язаному під самі груди.

— Пашка у себе? — спитав Олександр.

— Певно, ще дрихне, — скоромовкою забелькотіла стара. — Совається по ночах...

Біян ступив за поріг, пройшовся кілька метрів просторим коридором і штовхнув незачинені двері. Безладдя в кімнаті вражало. На брудному столі було повно порожніх пляшок, недопалків, недогризків; на підлозі валялися чийсь речі: майка, труси, шкарпетки, навіть розпущена парасоля, хоча дощу в місті давно не було. На ліжку хтось спав, закутавшись з головою у ковдру. Біян вирішив зірвати покривало. Тільки він здійснив свій задум, як Пашка схопився з місця й скочив на ноги. Та капітан одразу ж повернув його на ліжку, з силою

натиснувши на крихкі плечі, і упер в підборіддя міцний кулак:

– Що ж це ти язика за зубами не тримаєш, падло?

– Я що? Я нічого, – почав викручуватися офіціант.

– Кому казав про мій дзвінок?

– Нікому... Слово честі!

– Ану, поворуши трішки своїм гнилим мозком, – наполягав Біян і так шпигнув кулаком у щелепу, що бідолаха Пашка прикусив язика.

– Нікому, Олександрі Івановичу... Їй-бо, нікому, – вперто повторив, харкнувшись кров'ю.

– Ех, Пашо, Пашо, – докірливо продовжував капітан. – Невже ти не розумієш, що ходиш на волі лише завдяки тому, що добре обслуговуєш карний розшук?

Здавалося офіціант образився. Принаймні, губи закрипив досить артистично. Так, що навіть Біян повірив у його щирість.

– Хто обслуговував нішу? – поцікавився примирливо.

– Як завжди – Артем...

– Ось я попросив тебе подивитись. А ти?

– Я відразу й побіг... Глянув – нікого. Спитав Артема: „Ніша вільна?“. – „Так!“... Ну, я й поцікавився на рахунок ваших. Він каже: „Нікого не було“... Так я вам і передав...

– Це все? – перепитав Олександр.

– Все... Хоча, зачекайте... Артем спитав, хто, мовляв, їх розшукує. Я й відповів: „Начальник!“

– А говориш, що нічого і нікому, – похитав головою Біян. – Де мешкає цей твій Артем?

– На Радянській, – винувато засопів Пашка.

– Номер будинку? Квартира?

– Навпроти гарнізонного будинку офіцерів. Де „Пиріжкова“.

– Нічого собі навпроти!

– Квартира чи то чотирнадцять, чи то двадцять чотири. Словом, п'ятий поверх, направо...

– Добре, Пашо, живи... Тільки ж дивись, не подумай попередити приятеля про мій візит... Якщо я визнаю, що Артем щойно пішов, можеш сушити сухарі...

Олександр боляче плеснув по спині спантеличеного офіціанта і рушив геть, наостанок грюкнувши дверима.

— На Радянську, Іване, до „Пиріжкової“, — звелів водієві, сідаючи в машину.

— На перекусон? Тоді краще у „Вареничну“, — запропонував Ройко. — Манька запрошувала. До них вчора „шампунь“ завезли...

— Боюсь, Іване, що сьогодні ми залишимося без сніданку, — сумно повідомив Біян.

Знову їхали через центр, під знак „В'їзд заборонено“. За „Пиріжковою“ звернули направо — в арку: під'їзди в цьому будинку розташувалися з тильного боку.

Водій залишився в машині, а його начальник, перестрибуючи, як хлопчисько, через дві, а то й через три сходинки, погнався на передостанній п'ятий поверх. Притулив вухо до дверей, на яких красувалась викова-на з міді цифра „14“. Не почувши жодного звуку, уважно оглянув англійський замок. Відтак всміхнувся сам собі, витяг з кишені відмичку, вставив в отвір для ключа і кілька разів прокрунув. Замок легко піддався і Біян увійшов в квартиру.

„Непогано влаштувався цей офіціантик!“ — відзначив, оглядаючи довгий, просторий коридор, з якого двоє дубових дверей вели в окремі ізольовані кімнати.

Підійшовши до ближніх дверей, зазирнув через скло у спальню.

У ліжку лежали двоє: Артем і молода жінка. Обоє були зовсім голі. Справа йшла до сексу і, мабуть, Олександрові довелося б таки стати свідком статевого акту, якби він не постукав і не наказав:

— Одягайтеся!

Артем розгублено повернув обличчя до дверей, його подруга поспішила натягнути ковдру до самого підборіддя.

— Одягайтеся! — погрозливо повторив Біян.

Офіціант, вибачаючись, поцілував жінку, накинув на плечі махровий халат і рушив до дверей. Смикнув на себе ручку й... відразу отримав сильний удар в обличчя.

Врізавшись у стіну, почав повільно осідати на начищений до блиску паркет. Подруга заверещала не своїм голосом.

– Чого кричиш, дурепа? Одягайся. І сиди тихо, поки я з твоїм кавалером балакати буду! – грубо наказав Біян. Жінка негайно підкорилася.

Нарешті, прийшов до тьми Артем, витер рукавом халата кров, яка сочилась з губи, запричитав:

– За що, Олександрє Івановичу? За що?

Біян схопив офіціанта за груди, підняв над землею і поставив на ноги:

– Мені потрібні двоє, котрих ти обслуговував у ніші...

– Ох, скільки їх там було по двоє!

Відмовка не подіяла на капітана. Притягнувши до себе Артема за поли халата, він знову з силою штовхнув бідолаху на стіну. Той боляче ударився потилицею. Жалісно застогнав. Але Олександр не проникся співчуттям.

– Ти знаєш, хто мені потрібен, – мовив підкреслено холодно.

– Та якби ж я знав! – сплакнув офіціант.

– Що ж, збирайся. Поїдемо на офіційний допит. – Біян зітхнув так, ніби йому це неприємно. – Врахуй лишень: Пашка розбавкав, що ти знав про мій дзвінок...

– Про який ще дзвінок?

– Не прикидайся ягням... Ти зрозумів, що я цікавлюсь твоїми недавніми клієнтами і попередив їх. За це отримаєш кілька років...

– Їх уже не було, – невпевнено почав зізнаватися Артем. – Слово честі, не було... І знаю я тільки одного.

– Хто він?

– Степан Кухарчук...

– Значить, Філон? Як йому стало відомо про мій дзвінок?

– Сам не знаю... Вночі, вже після дванадцятої, я вийшов з кабака, відчинив дверцята машини, ви ж знаєте, у мене „сімка“, сів за кермо... А Степан ззаду підкрався і руку на плече поклав. „Ніхто нами не цікавився?“ – спитав. Ну, я, звісно, відповів, що ніхто. Тоді він говорить: „І лягавих не було?“ „Ні, – кажу, – ніко-

го... Навіть Біян дзвонив, своїх розшукував і нікого не знайшов"... Він чомусь зрадив, навіть долоні потер. „Як це було?" — запитав. „Звичайно, — відказую, — подзвонив до Пашки і попросив подивитися, чи є в ніші хтось із розшуку... Вони там часто збираються". От і все...

— Що ж, друже, тепер тобі точно не уникнути тюрми, — пригрозив Біян. — Через твій довгий язик загинула людина...

— Якби ж я знав! — скрушно прошепотів офіціант.

— Доведеться спокутувати вину...

— Як?

— Мені потрібна адреса Філона!

— Не знаю. Їй-бо, не знаю.

— Тоді збирайся, — вдруге наказав Олександр і кинув погляд на подругу, котра так і не показувалась з-під верблюжого укривала. — Ти, лапонько, теж одягайся... Встановимо особу, поставимо на облік, повідомимо на місце роботи...

Мабуть, незнайомка не хотіла афішувати свої подвиги, бо підскочила з місця, ніби її вкололи голкою і, прикриваючи пухкими ручками розкішні груди, голосно випалила:

— Він у Вітки живе!

— Що ти плетеш, курво, — завищав Артем. — Краще в тюрму, ніж в морг!

Жінка бридливо скривила тонкі губи:

— Бач, як ти тремтиш за свою шкіру?! А про мене подумав? Що буде, коли чоловік дізнається? У Вітки живе цей, як ви його називаєте, Філон. Вулиця Гвардійська, будинок два...

— Квартира?

— Це особняк.

— Зрозуміло... (Голос Біяна став грубим, владним, бо тепер капітан знову звертався до Артема)... Сподіваюсь ти, халамиднику, не станеш попереджувати його вдруге?

— Та що я сам собі ворог? — застогнав офіціант. — Він пришиє мене, як тільки довідається, що ця б... продала хазу!

— Молодець, тямиш! — похвалив Олександр. — Відте-

пер ми союзники і чим раніше я візьму твоїх приятелів, тим краще, спокійніше для тебе... Отже, якщо побачиш когось із них – дзвони три четвірки, сімнадцять... Зрозумів? До речі, у Вітки є телефон?

– Так. Два, п'ятдесят один, сімдесят два, – знову втрутилася у чоловічу розмову Артемова подруга, котра вже встигла натягнути халат і тепер злякано визирала з-за шафи, забившись у найдавший куточок кімнати, мабуть, сподіваючись, що її там не помітять і забудуть.

– Ти можеш зателефонувати їй, що я приїду і передам... припустимо, якусь шмату?

– Певно...

Біян увійшов вглиб кімнати, схопив трубку з телефонного апарата, який стояв на оригінальній різьбленій поличці біля широкого вікна, і простягнув жінці:

– Дзвони!

Незнайомка нервово встромила пальчик у дірку з цифрою „2”, спробувала покрутити диск, але збилась і з трубки полинули короткі гудки.

Олександр лагідно розкуйовдив долонею її м'яке, розсипчасте волосся:

– Заспокойся, лялечко... Все буде добре...

Жінка вдячно посміхнулася. Спробувала набрати номер ще. Цього разу вдало.

– Алло, Вітулька? – закричала у трубку. – Привіт... Алка! Білизну дістала... клас! Вест Германі. Братець притарабанив. Хочеш? А гроші маєш? Тоді о'кей! Він у мене хлопчик з машиною, якщо треба – підскочить. До зустрічі!

Розмова швидко закінчилася, але жінка ще кілька секунд мовчки сиділа біля телефону з трубкою у руці, мабуть, роздумуючи, що буде казати приятельці, коли виявиться, що „братець” – начальник карного розшуку. Спочатку Біян не підганяв її. Та невдовзі зрозумів, що мовчання затягується, ніжно поплескав Аллу по чистому, з вигляду – такому невинному личку, і сказав:

– Розумниця. Залетиш – розраховуй на мене. Я добра не забуваю. З будь-якої халепи витягну...

Відчуваючи, що час грає не на його користь, Олек-

сандр прощатись з Артемом і його подругою не став — вискочив з кімнати і „полетів” сходами, тримаючись на поворотах за поручні.

Влетівши в салон автомобіля, звелів: „Швидко на Гвардійську!” і почав гарячково натискати кнопку виклику радіостанції „Пальма”, пульт управління якої було надійно сховано у „бардачку”.

— „Десна” сім, „Десна” сім, я перший... Я перший, — закричав у трубку.

— Слухаю вас! — невдовзі долинуло у відповідь.

— Терміново опергрупу на Гвардійську два...

— Зрозуміло...

Поклавши трубку на „жабку”, Біян почав коректувати напрямок руху, ніби Ройко й сам не знав, куди слід їхати:

— Направо... Тепер — ліворуч і вперед, не звертаючи...

Коли „Нива” з суцільного потоку автомашин, нарешті, вирвалась на широку магістраль, Олександр заспокоївся і через кілька кілометрів скомандував:

— Стій!

Машина зупинилась поблизу перехрестя.

До вулиці Гвардійської залишилось ще близько двохсот метрів.

— У тебе зброя є? — раптом спитав Біян і, супроводжуваний здивованим поглядом шофера, почав загортати в газету старого рушника, яким Ройко протирав скло.

— Звісно, ні, — пробурмотів Іван й роздратовано знизав плечима, мовляв, тільки пістолета мені й не вистачало.

Таку реакцію підлеглого капітан завжди сприймав досить спокійно, але цього разу чомусь розсердився.

— Тим гірше для тебе, — кинув невдоволено і виліз з машини, мало не виламавши тендітні дверцята. — Чекай на підмогу ніколи. Залишишся тут для прикриття. Упустиш Філона — голову скручу...

— Що іще за один? — здивовано перепитав водій, але Біян не став нічого пояснювати — гримнув дверцятами і рвонув до чепурного будиночка, котрий самотньо стояв на початку вулиці Гвардійської.

Смикнув двері. Зачинено.

Натиснув кнопку дзвінка і став осторонь, ховаючись від всевидячого „вічка”.

— Хто? — за мить почувся дзвінкий жіночий голос.

— Свої, Вітульчик, свої...

— Хто „свої”? — не задовольнилась розпливчастою відповіддю господиня.

— Я від Аллочки, — довелося пояснити капітанові. А для більшого ефекту піднести до „вічка” згорток.

Кілька секунд, які Біянові здалися вічністю, не було чути нічого, певно, Віта вагалася, відчиняти двері чи ні. Але ось клацнув замок і у дверях з'явилась щілина, через яку на вулицю вистромився гарненький носик.

Олександр не став чекати на запрошення — устроїв стопу у шпарину між коробкою і дверима, шарпнув на себе ручку і, увірвавшись в коридор, затулив жінці рота. Не відпускаючи Віту, яка без доступу повітря відразу поблідла і обм'якла, пошкандибав до першої кімнати і, впевнившись, що у ній нікого немає, почвалав до дверей іншої. Почув голос: „Це ти?” Тоді відштовхнув Вітку у коридор так, що вона натикнулась на стіну, і, втративши орієнтацію, розпласталась на підлозі, й увірвався в кімнату. Відразу зачинив за собою двері на гачок. Виявилось, що даремно — за мить Вітка очуняла, почала несамовито кричати і барабанити кулаками по дверях, але, на щастя чи на жаль, гачок виявився занадто міцним для неї.

Чоловік, котрий сидів за письмовим столом спиною до Біяна, рвучко повернув голову до непроханого гостя і злякано заторохтів:

— Добридень, Олександрє Івановичу! Заходьте... Прошу вас...

Біян, єхидно посміхаючись, зробив кілька кроків назустріч, простягаючи долоню для „дружнього” стискання і промовляючи:

— Привіт, Філоне, привіт...

Та, мабуть, Кухарчук добре знав лиху вдачу начальника карного розшуку, бо руки не подав — миттю стрибнув на ліжку й запустив правицю під подушку. Біян кинувся на нього, вагою свого тіла притиснув Степана до постелі і спритно вивернув руку, яка вже стискала

пістолет. „ТТ” впав на підлогу. Олександр ногою відштовхнув його подалі і запропонував так лагідно, ніби й не було між ними ніякого інциденту:

— Не гарячкуй, друже... Я не сам. Будинок оточено, отже опір чинити даремно...

— Я не робив нічого протизаконного! — запротестував Степан.

— Тоді чого хапаєшся за зброю?

— Рекетирів боюся...

— Але ж ти відразу впізнав мене!

— Що ви, Олександре Івановичу! Ми ж стільки років не бачилися! Ви так змінилися!

Чуючи, що бесіда спрямовується в спокійне русло, Вітка, нарешті, перестала барабанити у двері, а невдовзі й взагалі перебралася на кухню. Та спокій у кімнаті встановився ненадовго. Кухарчукове блазнювання вже відверто дратувало капітана.

— Про одне ти забуваєш, Філоне, — сказав він і перетиснув Степанові горлянку. — Знаєш, як у нас говорять? „Була б людина, а статтю знайдемо...”

— Чистий я, Олександре Івановичу, чистий... кхи, — закашлявся Кухарчук.

— Хіба? Тільки за зберігання зброї отримаєш кілька років... Віддай мені Крота — і уникнеш кари!

— Ха-ха-ха-ха! — розсміявся Філон так, що з очей бризнули сльози. — Знайшов дурня!

— Тоді прощайся з життям! — Біян сумно зітхнув, витягнув з кобури пістоля і звів курок.

Степан затіпався на ліжку. Спробував видряпатись з-під могутнього капітанового тіла, та де там! Тоді застогнав жалісно, протяжно і почав благати:

— Ти що, здурів? Відпусти мене, одумайся, я ж нічого поганого не...

— Помолися наостанок! — відрубав Олександр.

— Постривай... Не роби дурниць...

— Кажи, де переховується Кріт?

Тепер уже Філон перелякався не на жарт. Треба було спішно рятувати власну шкіру. Тому-то він забелькотів так, що навіть почав заїкатися:

— Н-не знаю, їй-бо, н-не знаю... Ми з-з-зустрілися тільки одного разу, в „Дорожному”...

— Чому так швидко пішли з ресторану? — продовжував допитуватись Олександр.

— Кріт страшенно обережна людина. Побачив знайомого й відразу прийняв рішення „злизняти”... А через годину зателефонував мені і наказав: „Передчуття мене ніколи не підводять... Поїдь в кабак і спитай, хто цікавився нами”... Коли Артем сказав, що дзвонили ви — я все зрозумів...

— Ось іще один строк. Цього разу — тривалий: за убивство мого інформатора...

— Я до цього не причетний!

— Це ми ще побачимо!

— Дивіться...

Біян, нарешті, дозволив Філону підвестися з ліжка, та лиш Степан став на ноги, як капітан вхопив його за комір сорочки так, що верхній гудзик відлетів і покотився по підлозі.

— Невже ти піддаєш сумніву мої здібності? Якщо не продаси Крота — „вишку” гарантую!

— Не знаю-у-у-у, — заскиглив Кухарчук. — Кріт з’являється несподівано, без попередження, вам його не узяти!

— Звідки така впевненість?

— Йому все наперед відомо... Він має друзів в міліції.

— Це я й без тебе знаю... Інакше б йому не вдалося стільки років виходити сухим з води... Можеш назвати ім’я його покровителя?

— Мені відомо лише, що то — велика шишка... Може, навіть, більша за вас. Я сказав все...

— Спасибі, — підвів ризику Олександр. — Ти допоміг, чим міг. Я віддячу тим же — дам тобі можливість піти.

— Правда? — зрадів Філон, котрий і не надіявся на порятунок, бо з вулиці вже було чути наростаючі звуки міліцейської сирени.

— Хіба я когось обманював? Забирай „пушку” — і бувай здоровий! — підтвердив Біян.

Кухарчук, часто озираючись, поплентався в куточок кімнати, підняв з підлоги пістолет.

— Дякую, Олександрє Івановичу, дякую, — забубонів розчулено. — Я знав, що ви — порядна людина. Філон не лишиться в боргу... Кріт чекатиме на мене післязавтра о дев'ятій тридцять на десятому кілометрі Львівської траси. Він приїде темно-зеленими „Жигулями”...

— А казав, що не знаєш, — посміхнувся Біян. Пальни хоч раз в повітря і стрибай у вікно...

Вистріливши у стелю, Степан стрімголов кинувся до вікна і заніс ногу на підвіконня. Цієї ж миті дві кулі з мілицейського пістолета прошили його потилицю. Перед тим, як звалитися замертво, Філон встиг повернути голову до кривдника. В Степанових очах не було ні болю, ні страждання — лише подив. Потім ці очі будуть часто увиджатися Олександрові, переслідувати його в кошмарних снах, але це буде тільки потім. А тоді капітан був впевнений, що чинить вірно, що із злочинцями треба боротися тільки використовуючи їхні ж методи. Та й, якщо чесно, Біян навіть не замислювався над тим, що вбиває людину. Його рука сама автоматично натискала курок. Він жив лише для того, щоб схопити Крота — злодія із злодіїв, вбивцю двох його наставників, і тепер був готовий йти до своєї мети навіть по трупах. Втім, це так він виправдовував свої вчинки, мовляв, я мушу помститися за смерть колег, а справжні причини були іншими і мали психологічне вмотивування. Річ у тім, що перше побачення з Кротом розвинуло у нього комплекс власної неповноцінності. Біян ненавидів себе за секундну слабкість, за те, що не зміг здолати злочинця, навіть за те, що Кріт не пришив його слідом за Бабенком і Ходоровим. Ця осічка не давала йому спокою, не йшла з голови, і хоча саме завдяки їй він жив і продовжував службу, Біян не міг дякувати злочинцеві за цей подарунок. Навпаки, він ще більше ненавидів Крота за те, що той міг дозволити собі таку розкіш — подарувати йому, смаркату хлопчиськові, життя. Хто б міг подумати, що цей хлопчисько виявиться таким невдячним і всі ці роки буде нарощувати м'язи, вчитись влучно стріляти, оволодівати прийомами

карате і самбо не стільки заради того, щоб успішно боротися з усім злочинним світом, скільки з метою помститися одній-єдиній людині?

Отже, вбито злочинця – туди йому й дорога. Собаці – собача смерть, – думав Олександр.

– Ви поранені, товариш капітан? – повернув його до дійсності голос лейтенанта Проця, котрий перший з прибулої опергрупи увірвався до кімнати, де кілька хвилин тому розігралася кривава драма.

– Ні, – відповів Біян. – Цей тип тримав під подушкою пістоля. Я на секунду втратив пильність, а він – відкрив стрілянину... Хотів вислизнути – не вийшло!

Слідом за Процем з'явився черговий експерт-криміналіст, почав щось вимірювати, клацати фотоапаратом, але все це було вже нецікаве для Олександра, котрий залишив кімнату і пішов геть повз заплакану Віту, не відчуваючи найменших докорів сумління...

На черговій оперативній нараді крім співробітників карного розшуку були присутні начальник міського відділу внутрішніх справ підполковник Панченко і його заступник з оперативної роботи майор Рябчук.

Ці високі службові особи не завжди удостоювали своєю увагою такі буденні заходи. Просто того дня вирішувалося досить-таки важливе питання – організація захоплення Крота. Втім, краще за учасників тієї наради про це не розповісти.

– Отже, які заходи вживаємо у першу чергу? – ставить питання рубя Панченко.

– Фотографії Крота мають всі оперативники. Пропоную, починаючи з дев'ятої ранку, організувати огляд транспортних засобів, що рухатимуться Львівською трасою. Міліцейський пост обладнаємо на четвертому чи п'ятому кілометрі, – висловлює власну пропозицію Рябчук.

– Невдячна справа! – не погоджується з ним капітан Біян. – Машин буде багато, зчиниться „пробка”, злочинець запідозрить облаву...

– Після дев'ятої ранку потік транспорту в цьому напрямку не дуже-то й великий, – відстоює свою думку майор. – Огляд кожного автомобіля займе лише кілька

секунд, так що ні про які „пробки” не може бути й мови... Я виходжу з того, що на десятому кілометрі – стоянка автотранспорту, улюблене місце відпочинку водіїв „Совтрансавто”. Отже, перестрілка в такому людному місці може призвести до непередбачених наслідків, зайвих втрат...

– Уздовж траси пости мають бути, – не здається Біян.
– Це без сумнівів. Але зупиняти транспорт ні в якому разі не треба. Тим паче, що ми не знаємо в якому автомобілі прибуде Кріт. (Про те, що це будуть темно-зелені „Жигулі” капітан вирішив не повідомляти начальству). Уявіть собі ситуацію: одна за одною рухаються дві автомашини. Злочинець знаходиться в задній. Ми зупиняємо передню, перевіряємо документи. Природньо, що Кріт запідозрює недобре і просто розстрілює впритул учасників акції. Або розвертається і втікає. Брати його треба тільки там, де він домовився про рандеву з Філоном. Я добре знаю стоянку на десятому кілометрі. Поблизу, на узліссі, знаходиться кафе „Дубок”, там є де сховатися нашим людям, частину з них замаскуємо під водіїв „Совтрансавто”...

– Шкода, що довелося пристрілити Кухарчука, – зітхає Панченко. – Було б добре використати його, як підсадну качку. Боюсь, що Кріт не вийде з машини, доки не побачить тих, з ким домовлявся про зустріч...

– Ви сказали „тих”, – насторожується Біян. – Чому ви вважаєте, що Кріт зустрічатиметься не з одним Філоном?

– Я впевнений, що він хоче напередодні з’їзду переговорити в ватажками дрібних угруповань, схилити їх на свій бік, – роз’яснює підполковник.

– Якщо це так, то попереду у нас – копітка робота, – починає розмірковувати вголос начальник карного розшуку. – В усякому разі доведеться встановити ґрунтовне спостереження за усіма, хто опиниться о дев’ятій тридцять на десятому кілометрі. Серед них може виявитися чимало наших знайомих... Хоча особисто я схильний припускати, що Кріт не стане водночас зустрічатися з багатьма людьми, тим паче поблизу гамірного „Дубка”. Як на мене, то він просто проїжджа-

тиме трасою о пів на десяту, от і вирішив попутньо побалакати в затишному містечку з давнім приятелем, заручитися його підтримкою...

— А якщо Кріт вже знає про загибель Філона? — припускає начальник міськвідділу.

— Малоймовірно. Наші співробітники залишились в квартирі Вікторії Тищенко. Вони ні на мить не випускали її з дому. Всі телефонні розмови прослуховувались і записувались, — інформує шефа Олександр.

— А якщо припустити, що Кріт або його підручні розпитали сусідів Тищенко, і ті розбовкали про стрілянину, — закидає Рябчук.

— Якщо Кріт перед тим, як зустрітися з найближчими приятелями, буде підсилати до кожного з них своїх агентів, то у нього просто не залишиться часу на ці зустрічі. Ви переоцінюєте його обережність, Андрію Сергійовичу, — нервується капітан.

— А ви не припускаєте, що у Крота є спільники в міліції? — єхидно зауважує заступник начальника з оперроботи.

— Якщо серед нас є зрадники — вся операція під загрозою... Але до мене такі сигнали поки що не надходили, — говорить одне, а думає зовсім інше Біян.

Підполковник Панченко вирішує припинити дебати:

— Сподіваюсь, ті, хто зібрався тут, повністю довіряють один одному... Отже, завтра о сьомій... Всі вільні...

Х Х Х

Коли керівництво міськвідділу, а за ними й більша частина оперативних уповноважених залишили кабінет начальника карного розшуку, в якому відбувалася ця бурхлива й суперечлива нарада, там залишилися тільки найближчі Біянові друзі — лейтенант Іванов та старший лейтенант Грищенко. Вони були немало здивовані, коли Олександр наказав:

— Ви завтра не поїдете на десятий кілометр!

— Але чому? — вигукнули разом.

— Тому що вам я можу повністю довіряти. Чи не так?

— Спасибі за довіру! — прошепотів Іванов.

— Повірте, у вас буде не менш складне завдання. У Крота є „лапа” серед керівників міськвідділу, тому я впевнений, що операція „десятий кілометр” завершиться провалом...

— Ну й ну! — вихопилось у Грищенка.

— Ви будете контролювати об'їзну дорогу на Львів. Вона паралельна основній, тільки більше „розбита”, — вів далі Біян. — Не думаю, що Кріт вирушає за місто лише для того, аби зустрітися біля „Дубка” з Філоном... Сто процентів, що цей лис тримає шлях далі і має серйозні підстави для того, щоб поїхати саме того дня і саме о тій годині. Тобто завтра після дев'ятої ранку. Ви встановите шлагбаум відразу ж за містом, на другому кілометрі об'їзної траси і будете зупиняти всіх, особливу увагу приділяючи темно-зеленим „Жигулям”... Колір рідкісний, примітний.

— Ну й хитрун же ти, Сашко! — захоплено кинув Іванов. — Начальству нічого не сказав. Невже ти і їх підозрюєш?

Біян не поспішав відповідати товаришеві, ніби роздумуючи, заслуговує він на відвертість чи ні. Та за кілька секунд рішуче махнув рукою, мовляв, була не була, і виклав матінку-правду:

— Кріт втікає від мене вже десять літ... Всі ці роки у курсі його справи були, крім мене, лише Панченко з Рябчуком — що поробиш: ротація кадрів! Якщо мої припущення отримають підтвердження і Кріт не з'явиться на десятому кілометрі — даю голову на відсіч: „стукає” хтось із них...

— Що ми маємо робити, якщо впізнаємо Крота? — спантеличено пробуркотів Іванов.

— А ось тут, хлопці, я вам не порадник, — розвів руками Олександр. — Якщо ви станете зупиняти його машину, Кріт відкриє стрілянину. Це точно. Втрачати йому нічого. Тому без потреби себе під кулі не підставляйте, за найменшої підозри — бийте по скатах. І пам'ятайте: якщо раптом невдача — я вам ніяких завдань не давав. Ви з власної ініціативи опинилися на об'їзній трасі, випадково помітили Крота... Вас ніхто не підстрахує, надіятись можете тільки на себе... Ну то що, згодні?

— За тебе, Івановичу, ми у вогонь і воду, — погодився Іванов. — Тільки, наскільки мені відомо, ти мріяв сам поквитатися з цим покидьком...

З Біянового лиця, яке відразу стало ще зосередженішим і суворішим, лейтенант зрозумів, що поцілив у больову точку.

— Значить, ти повинен усвідомлювати, як тяжко мені доручати цю справу вам... Я зобов'язаний бути на десятому кілометрі, поруч з начальством, аби вони нічого не підозрювали...

— Отже, о дев'ятій на другому кілометрі? — перепитав Грищенко.

— Так... Хоча зачекайте... Почнете о сьомій... Якщо Крота попередять, він намагатиметься прорватися раніше...

Олександр замовк, за хвилю засмучено продовжив:

— Навіть службової автомашини виділити вам не можу. Все буде задіяно в основній операції. Беріть мою власну — він кинув Грищенкові ключі. — Не забудьте радіостанцію „Дніпро”. До „Дубків”, де я буду о пів на восьму, звідти напрямки не більше десяти кілометрів — зв'язок мусить бути стійким...

— Нету связи никакой лучше связи половой! — пригадав заяложений міліцейський жарт Грищенко. — Ці портативки ледь-ледь на шість кеме тягнуть!

— Вибереш у Семена найкращі. Перевірені, — порадив Біян.

Х Х Х

О восьмій ранку наступного дня біля кафе „Дубок” було, як ніколи, багатолюдно. Поблизу рефрижераторів „Совтрансавто” прогулювалися одягнені у цивільне Панченко, Рябчук, оперативні уповноважені карного розшуку. Біян намагався триматися осторонь від усіх — ось-ось мала подати перший сигнал портативна радіостанція, прихована під полою піджака. Олександр вже почав нервувати, коли з маніпулятора, нарешті, долинув слабкий виклик:

– „Десна”-один, „Десна”-один, я другий... Як чуєте, прийом?

Біян сховався за стовбур розлогого дуба, зашепотів:

– Нормально чую, як справи?

– Шлагбаум встановили... Перевіряємо... Транспорту зовсім мало, – доповів Іванов.

– Зрозумів... Наступний сеанс, як домовлялися, – через годину.

– Добре... Кінець зв'язку...

Повертатися до гурту абсолютно не хотілося. Олександр пройшовся вздовж траси і з задоволенням відзначив, що його люди сумлінно виконують наказ. Он двоє п'ють каву з місткого китайського термоса, один вже з півгодини лежить під сталевого кольору „Вольво” з іноземними номерами, інший „голосує” на шосе, але ще жодне авто не спинилося коло нього. Керівництво намагається триматися поближче до кухні, біля мангалу, причому Панченко часто поглядує на годинник і час від часу щось розповідає на вухо заступникові з оперроботи, мабуть, анекдоти, бо мало не після кожної фрази Рябчук вибухає гучним реготом. Біянові й самому закортіло почути якусь смішну розповідь з вуст начальника міськвідділу, та раптом радіостанція знову запікала і з динаміка долинув схвильований голос лейтенанта Іванова:

– „Жигулі”! Зеленкуваті „Жигулі”!

– Яка відстань до автомобіля? – забувши про необхідність маскування, голосно спитав Олександр.

– З півкілометра... Пре, наче очманілий, хоча, без сумніву, давно помітив шлагбаум...

– Костю, приготуйся! – щосили закричав Біян, але з радіостанції вже було чути якийсь шум, виск гальмів, постріли...

Х Х Х

Хоча Іванов з Грищенком заздалегідь готувалися до сутички із злочинцями і у подумках не раз „прокручували” можливі варіанти затримання, сталося не так, як гадалося. „Дев'ятка”, не збавляючи швидкості, врізала-

ся в шлагбаум і, розтрощивши вщент тонку дерев'яну рейку, почала різко віддалятися від сторопілих міліціонерів. Першим оговтався Грищенко, скомандував: „В погоню!” і, вскочивши у Біянову „вісімку”, запустив двигун. Іванов, який вмоствився поруч, нервово підганяв старшого лейтенанта: „Швидше, Петре, швидше!”, хоча той і так робив все можливе, щоб хоч трохи зменшити відстань між ними і зеленкуватим авто, що маячило на горизонті. Стрілка спідометра зашкалила, дерева, що росли на узбіччі, почали зливатися в одну суцільну лінію і машини, нарешті, стали повільно зближатися. Невдовзі оперативники отримали можливість добре розгледіти пасажирів „дев'ятки”.

Поруч із водієм сидів солідний чоловік років за сорок: самовпевнено поставлена потилиця, міцна статура, безсумнівно, це – Кріт. Позаду – двоє молодих хлопців, мало не справжніх атлетів, явно – охоронці.

„З ними буде не просто впоратися”, – без ентузіазму відзначив Грищенко, а вголос звелів:

– Стріляй, Кость!

Іванов причинив дверцята, виставив вперед праву руку з пістолетом, прицілювся.

Два постріли пролунали майже безшумно, мабуть, їх просто приглушили двигуни, які працювали на повну потужність. В ціль не влучила жодна з куль.

– Стріляй! – повторив наказ Петро.

Костянтин натис на курок ще тричі. Цілив у скати, але дві кулі пролетіли мимо, третя ж, пробивши скло між двома молодиками, несподівано зачепила плече Крота. Той схопився за рану, сердито сплюнув і щось прохрипів до одного з охоронців. За мить задні ліві дверцята „дев'ятки” розчинилися і назустріч переслідувачам вилетіла якась округла річ. Тільки, коли пролунав вибух, опери здогадалися, що то була „лимонка”. Грищенко зумів-таки вивернути кермо вправо. Машину винесло на узбіччя, колеса зачепили багнюку... Секунда – і „вісімка” опинилася в кюветі.

Х Х Х

Звісно, цього сумного фіналу Біян бачити не міг. Більше години він засмучено ходив взад-вперед вздовж шосе. Підлеглі не наважувалися підходити до шефа, знаючи його норов, а Панченко і Рябчук, як і раніше, були зайняті один одним.

Близько десятої ранку Олександр не витримав, наблизився до керівництва і сердито запропонував:

– Все... Закругляємося...

– Почекаємо ще годину, – не погодився Панченко.

– Хіба ви, Володимире Юрійовичу, не бачите, що все даремно, – „завівся” Олександр. – За весь ранок біля „Дубка” спинилися лише два „Москвичі” і „Запорожець”. Як назло – одні закохані!

– А ти не допускаєш, що Філон просто обдури нас? – не зовсім тактовно присадив його Рябчук.

– Не думаю...

– Ти надто самовпевнений, Олександре, – продовжував майор. – Філон ще мав надію на порятунок. Який йому сенс „розколюватися”?

– Ваша правда! – удавано заспокоївся Біян. – Хай Шевчук з Грецем лишаться, а ми – повертаємося у міськвідділ.

Керівництво погодилося з капітаном. Через кілька хвилин чорна „Волга”, яка досі була схована у лісі, помчала всіх трьох в напрямку міста.

„Як там Кость з Петром? Хоч би живі лишилися, – розмірковував Біян. – Цікаво, хто з них продався: паперовий жук Панченко чи тупак Рябчук? От послав господь начальство!”

Х Х Х

Подробиці невдалого переслідування Олександр узнав того ж дня. Не дуже-то й шкодував, що колегам не вдалося узяти Крота – плекав надію поквитатися із злочинцем власноручно.

Біян мав звичку ввечері залишати відділ останнім. Подовгу сидів у кабінеті один, аналізував оперативні

зведення, розмірковував, які ще заходи ужити для того, щоб наблизити досягнення головної мети своєї служби в розшуку — двобою з Кротом. Саме двобою. Біян не хотів, не міг допустити, щоб злочинця судив суд. Тільки сам на сам перемігши Крота, він міг би скинути тягар з душі, позбутися комплексу неповноцінності, що переслідував його десять років...

Та події того насиченого пригодами дня ще не скінчилися.

Коли Олександр вже збирається додому, в кабінеті задзвонив телефон. Капітан навіть завагався, брати трубку чи ні: не дай боже, знову щось трапилось — доведеться „летіти” чорт-зна куди, а на дворі — ніч!

Та врешті-решт наважився, схопив трубку.

— Алло, — кинув недбало.

— Мені потрібен Біян! — владно пробасив хтось.

— Я слухаю...

— Значить, телефончик ваш того, не змінився... Три четвірки, сімнадцять... Господи, як давно я дзвонив вам востаннє...

— З ким маю честь?

— Го-ша. Я — Гоша!

— Який ще... Стривай... Гоша! Маковий барон!

— Хе-хе-хе... Поговорити треба...

— Кажи...

— Про такі речі краще балакати наодинці.

— Згідний... Коли зустрінемося?

— Зараз!

— Ти де?

— В парку... Підеш лівою алеєю до містка, зайдеш за криву березу. Я сам тебе знайду... Тільки ж будь один. Чуєш? Інакше не узяти тобі того, за ким полюєш стільки років!

— Добре... Я буду сам!

Інший, можливо, і злякався. Тільки не Біян. Йому і в голову не прийшло узяти для підстрахування когось з оперативників. Звісно, Олександр розумів, що ризикує, що злочинцям довірятися не слід, але це був один з небагатьох шансів швидше вийти на Крота і не скористатися ним Біян не міг. Збирався недовго — наче легку

безрукавку накинув тринадцятикілограмовий бронежилет і підв'язав пістолет під пахву.

Вийшовши у двір, кинув погляд на зім'яту „вісімку”, яка стояла на міськвідділівській автостоянці, і зажурено похитав головою.

– Привіт, Сашко! – відгукнув його якийсь чоловік у формі майора внутрішніх військ і простягнув для стискання широку долоню.

– Здоров, Василю! – холодно привітався Біян.

– Де тобі так „пощастило”, – поцікавився майор, киваючи на „Жигулі”.

– Та-а... Набридло пояснювати... Племянник покатався! Завтра відремонтують.

– Всипати йому по сьоме число!

– Чому саме по сьоме? Сьогодні вже п'ятнадцяте!

Більше майор не запитував нічого. А якби й спитав – все одно не дочекався б відповіді, бо Олександр, навіть не попрощавшись, вже чкурнув назустріч тролейбусу, що під'їжджав до зупинки. Вскочив у салон через середні дверцята. Швидко доїхав до міського парку. Вийшов. Побіг лівою алеєю. За різьбленим дерев'яним містком звернув направо, в хащі, й притулився до берізки, стовбур якої відразу від землі починав вигинатися луком. Не побачивши нікого, вирішив закурити, хоча палив дуже рідко – пачки на тиждень вистачало. Витягнув цигарку, розім'яв і раптом почув з темряви:

– Я давно тут!

Придивився.

На пеньку сидів невисокий чорнявий чоловік з великою лисиною на гарбузоподібній голові. Він посміхався, насолоджуючись ефектом, який справила на капітана його несподівана поява, і простягував правицю, наче давньому приятелю:

– Скільки літ, скільки зим?! Ти здивований? (Біян мовчав). Мабуть, не терпиться довідатись, чого ж це Маковий барон сам шукає контакт з розшуком?

– Не терпиться, – відверто зізнався Олександр.

Гоша не став вдаватися до пустослів'я – як справжня ділова людина він цінував свій і чужий час, тому вирішив негайно приступити до суті справи:

– Хочу укласти з тобою джентльменську угоду... Ти встановлюєш для мого угруповання, як зараз модно казати, режим найбільшого сприяння, а я тобі за це – три проценти прибутку!

– Ти ж знаєш – я не продаюся!

– Знаю... Знаю... Не продаються ті, кому не пропонували їхню ціну. Для тебе у мене в запасі є інша пропозиція: ти оберігаєш від правосуддя моїх людей, а я віддаю тобі... Крота!

Біян міг дозволити собі все, але щоб продатися наркомафії?! Це було вже занадто!

– Не зavelика платня за цього ублюдка? – гнівно пробасив Олександр і його досить-таки простодушне обличчя запалало люттю. – Це все, з чим ти прийшов? Тоді бувай!

Капітан демонстративно відвернувся і вже зробив крок в сторону алеї, коли Гоша, сумно зітхнувши, запропонував третій варіант:

– Зачекай... Кріт заважає мені... Якщо його прихlopнуть мої хлопці – буде велика колотнеча... Зовсім інша справа, якщо це зробиш ти...

– Це вже розмова по суті, – злорадно посміхнувся Біян. – Як я розумію, ти хочеш очолити наркосиндикат, але усвідомлюєш, що у Крота більше шансів...

– Ти правильно розумієш, – сердито перервав його Гоша. – Завтра о дев'ятнадцятій ми будемо вечеряти в ресторані „Зелений гай”. Крота, як завжди, оберігатимуть два охоронці. Бережись, він на зводі, за найменшої небезпеки хапається за зброю...

– З чого б це?

– Твої люди його трошки поскубали, навіть подряпали плече...

– Він не лишився у боргу...

– Я знаю... Обидва на смерть?

– Слава богу, живі... І навіть працюють.

– Кріт любить прикрасити... Як бачиш, я у курсі всіх його справ...

– Я й не сумнівався, що ти говориш правду... Кріт в однаковій мірі заважає нам обом. Скільки ночей я не

спав через нього, скільки нервових клітин витратив, — чогось потягнуло на відвертість Біяна.

Гоша зреагував на це миттєво:

— Чуєш, Олександрє Івановичу, — спитав, хитро при-мруживши маленькі, пронизливі оченята. — Зізнайся щиро, чого тобі так дався цей Кріт? Наче і я — птах немаловажний, але ти мене так не тормосиш!

— Зачекай... Станеш на чолі — відчуєш! — пообіцяв капітан.

— Ха-ха-ха, — зареготав Маковий барон. — Видно, у тебе з ним — давні рахунки!

— Ти непоганий психолог, старий... Десять років тому Кріт убив двох моїх наставників!

— Чи варто ображатися? Така робота. Якби не він їх — вони б його!

„Не буду ж я пояснювати тобі, що ці дві смерті у якійсь мірі й на моїй совісті... Як я переживав, як мучило мене сумління! Досі пам'ятаю його перекошене обличчя, ствол пістолета, спрямований мені у груди... Хлопчисько... Плакати хотілося від безсилля і досади... Ніколи не прощу собі тієї слабкості” — подумки відповів Біян, а вголос запропонував:

— Виведи його на повітря десь о пів на восьму...

— Добре, — охоче погодився Гоша. — Кріт поважає шашлички... Зметикуй... З пивом... Тільки ж, дивись, у мене не поціль, якщо почнеться колотнеча...

— Ти не довіряєш мені?

— Хто знає, що у тебе в голові? — знизав плечима Маковий барон. — Раптом захочеш убити разом двох зайців... Хоча серед наших людей у тебе репутація надійного чоловіка... Бережи її. Гуд бай!

Х Х Х

Дружний тандем Панченко-Рябчук не зміг узяти участі у наступній нараді, бо начальника міськвідділу міліції раптом викликали у Міністерство. Але й присутність одного Рябчука немало дратувала Біяна. Особливо коли той заявив:

— Шкода, що немає Володимира Юрійовича... У його відсутність все керівництво операцією беру на себе!

„Тобі тільки очищенням сортирів керувати, — подумки виказав злість Олександр. — Втім, це навіть краще... Якщо візьмемо Крота в „Зеленому гаї” — стане зрозуміло, що продався Панченко, а якщо знову вислизне — ти!”

Тим часом майор не менш ущипливо зауважив угорос:

— Сподіваюсь, Олександре, цього разу твої інформатори не водять розшук за ніс?

— Ви повинні розуміти, Андрію Сергійовичу, що нам не лишається нічого кращого, ніж перевіряти всі відомості, навіть брехливі, — огризнувся капітан.

— Я ніяк не можу зрозуміти іншого, — продовжував Рябчук. — Чому ми всі ганяємося тільки за одною людиною?! Ви ж самі доповідали, що на з'їзд прибуло близько тридцяти ватажків різних банд!

— На роль „пахана” претендують тільки Кріт і Гоша, — зауважив Олександр.

— Ви говорите про це так впевнено, ніби вам прислали бюлетні для таємного голосування!

— Я впевнений у правильності своїх дій... Якщо візьмемо Крота — розвалиться весь синдикат!

— Ради бога! Давайте брати, — роздратовано вигукнув Рябчук. — Я ж не проти. Тільки треба все ґрунтовно продумати, обмізкувати, щоб знову не вскочити у халепу... До речі, старший лейтенант Грищенко, чого у вас такий вигляд?

(Коли Біянова „вісімка” влетіла в кювет, Петро боляче ударився бровою в дзеркало і тепер над його правим оком красувався величезний синець).

— Донька чашкою запустила, — не зміг вигадати нічого кращого Грищенко.

М'ясисті губи Рябчука аж затіпалися від зловтіхи:

— Начальник карного розшуку доручає племінникові кермо власного автомобіля, після чого від транспортного засобу лишається лише одна назва; підлеглі приходять на роботу з синцями... „Донька чашкою запустила”... Ви що ж мене за дурника маєте?

— Чим вам не подобаються наші пояснення? — вперто наривався на скандал Біян. — Я перевіряв. Все було так, як розповів Грищенко. І дружина його підтверджує...

Давайте краще перейдемо до головного... Отже, нам відомо, що в „Зеленому гаї” сьогодні вечерятимуть два конкуренти – Кріт і Гоша. Ідеальна можливість узяти обох. Щоправда, з ними буде кілька бандитів-охоронців, але з цими вже як вийде...

– Що означає „як вийде”? Треба брати всіх! – заверещав майор.

– У першу чергу – Кріт і Гоша! – гнув свою лінію Біян. – Є дані, що вони люблять шашлики. Поруч з рестораном, у дерев'яній альтанці, знаходиться мангал. Там кооператори часто підзаробляють. О сьомій вечора Грець привезе кілька ящиків чеського пива, я домовився на бакалейному, м'ясо – і почне смажити шашлики... Сподіваюсь, на таку принаду клюне кожний!

Всі розсміялися. Навіть Рябчук. Здавалося, він, нарешті, прийняв план начальника карного розшуку, просто, як старший за чином і посадою, хотів залишити за собою останнє слово, тому висловив сумнів:

– А якщо злочинці не захочуть залишати приміщення?

– „Зелений гай” – ресторан загородній. Туалет тільки на вулиці... Гадаю, одного разу за вечір потреба виникне. Як би там не було, а брати в залі – не маємо права! – заключив Олександр.

– Отже, початок операції о вісімнадцятій тридцять! – урочисто підсумував Рябчук.

Х Х Х

Після шостої години вечора заміський лісок, в якому приховався ресторан з поетичною назвою „Зелений гай”, почав з максимальною конспірацією наповнюватися оперативними автомобілями з приватними номерами і не менш оперативними співробітниками у цивільному. Частина оперів – Шевчук, Грищенко, Іванов, розкошували у залі: пили, закушували не гірше за інших відвідувачів цього популярного закладу громадського харчування.

Гоша виявився не тільки діловим, а й пунктуальним. В супроводі двох приятелів він з'явився в ресторані за десять на сьому. Всі троє були одягнуті повністю в

турецьке: шикарні вовняні светри, варені джинси... Зайняли дальній столик, очевидно, замовлений заздалегідь.

Японський годинник Біяна запікав, нагадуючи, що прийшла сьома година. Крота не було.

— На нього це не схоже, — занервував Олександр. — Через кілька хвилин Грець привезе пиво. Що будемо робити?

— Чекати! — незворушно порадив Рябчук.

— Невже ви вважаєте, що Гоша довго сидітиме у ресторані, якщо той, з ким він домовився про зустріч, не з'явиться? — знову почав доконувати майора Біян. — Ставлю ящик коньяку проти пляшки молока — Кріт знав про нашу акцію. Його попереджено!

— Чому ви так думаєте? — здивувався Рябчук. — Може, він захворів або поранений?

— Ви як у воду дивитесь, Андрію Сергійовичу!

— А ви вважаєте, що тільки у вас є надійна агентура? До речі, не завадило б познайомитися з вашими інформаторами!

— Завтра я надам вам таку можливість! — сердито пообіцяв Олександр.

Останнім часом його емоції часто брали гору над розумом. Затівати чергову сварку у такий відповідальний момент зовсім не хотілося, тому Біян вибачився і, залишивши Рябчука самого на узліссі, пішов до ресторану. Тільки наблизився до дверей, як вони із шумом розчинилися і на двір вибіг Гоша з охоронцями. За ними — Іванов, Шевчук і Грищенко. Там же, на порозі, зчинилась бійка, в результаті якої двох хлопців у турецькому скрутили і одягли наручники. А от Маковому барону, як не дивно, пощастило прорватися до лісу. Правда, за ним кинулися Біян з Івановим, але цю погоню ніхто не сприймав серйозно — серед кущів та дерев приховатися у надвечірню пору не складно!

Та Гоша не став випробовувати долю. Відбіг метрів з двісті від ресторану, сів на перший-ліпший пеньок коло стежки і почав спокійно чекати переслідувачів. Навіть став насвистувати, щоб Олександр, бува, не збився з дороги і не заблукав.

Коли Біян з Івановим, захекавшись від бігу, порівнялися з пеньком, Гоша докірливо промугикав:

– Що ж це ви так, Олександрє Івановичу, га?

– Я стримаю слово, відпущу тебе... І хлопців твоїх звільню, сам розумієш, проти них нічого немає, – засоромлено мовив Олександр.

– Навіщо мені така свобода? – розійшовся Гоша. – Тепер Кріт прибере мене... А я то, дурень, думав, що він, як завжди, хвалився, коли казав, що має приятеля у міліцейських верхах... Так що краще садови в тюрму, начальник!

– Не скавунчи... Про нашу розмову не знав ніхто. Цьому товаришеві (Олександр кивнув на Іванова) можеш довіряти, як мені...

– Так уже й ніхто? – завагався Маковий барон. – Навіть начальство?

– Я ж сказав – ніхто... Ти правий, у Крота є непогана „лапа“. Втім, вже можна сказати, що була... На от, поглянь, може знаєш когось з цих двох...

Гоша обережно взяв у руки дві фотокартки, на одній з яких був Панченко, а на другій – Рябчук, помусолив їх спітнілими долонями і впевнено вказав на знімок заступника начальника з оперативної роботи:

– Це обличчя мені знайоме!

– Де ти бачив його?

– На минулому тижні я без запрошення прийшов на одну „хазу“, де Кріт іноді з'являється – була нагальна справа... Дійшов до хвіртки, коли, дивлюся, двері будиночка відчиняються і на вулицю вивалює цей красень. Пихатий, рожевоощокий... Помітив мене й відразу назад сховався. Та я встиг запам'ятати цю мордягу. Ти ж знаєш мою пам'ять!.. Через кілька днів ми добряче хильнули і я вирішив поцікавитися, що то за один. „Багато хочеш знати!“ – відповів Кріт... Та потім, розслаблений коньячком, проговорився... „Ця людина, – сказав, – обходиться мені у сотні тисяч...“

Отже, всі крапки над „і“ було розставлено. Залишалося тільки виконати обіцянку.

– Дороги контролюються, – порадив Олександр. –

Проривайся у ближнє село, знайдеш Михайла Силюка, у нього переночуєш...

— Що сказати?

— Скажеш, що я просив надати притулок... А я йому зателефоную... Бувай! Завтра о десятій на цьому ж місці!

Остання пропозиція начальника карного розшуку була явно несподіваною. Гоша так і заляк на місці з розкритим ротом і лише за кілька секунд вичавив:

— Навіщо?

— Минулого разу умови ставив ти, сьогодні — ставлю я: прибереш цю людину (Біян знову витяг фотографію Рябчука і помахав нею у повітрі) — отримаєш режим найбільшого сприяння...

— Добро! — з радістю погодився Маковий барон.

— „Пушку” маєш? — про всякий випадок поцікавився Олександр.

— А то як же?! — розсміявся Гоша і, щоб Біян не сумнівався, вийняв з кишені новенького „браунінга”. — Західна іграшка... Діє безвідмовно... А стріляти я умію, сам знаєш...

Розпрощалися, як близькі друзі, й розійшлися у різні боки.

Коли Біян з Івановим, втомлені і сердиті, вийшли з лісу, з виразів їхніх облич Рябчук одразу зрозумів, що погоня закінчилася невдачею.

Х Х Х

Тієї ночі Біян зовсім не спав. Детально обмізковував план операції по усуненню Рябчука. Звісно, можна було здати зрадника правоохоронним органам, але десь у глибині душі Олександр відчував, що доказів буде недостатньо, та й не хотілося, щоб цю справу затягали по судах. А план, який він розробив, був справді диявольським...

Втім, про все по порядку.

Вранці, о дев'ятій тридцять, Олександр зайшов у кабінет заступника начальника міськвідділу з оперроботи і, по-підлабузницьки зігнувшись, ввічливо привітався:

– Доброго ранку, шановний Андрію Сергійовичу!

– Здрастуйте! – спантеличено прошепотів Рябчук, який не чекав від нахабного капітана такої шанобливості. – Ви сьогодні у доброму гуморі... Невже узяли Крота?

– Хіба його візьмеш? Просто радію гарному літньому ранку, наступній зустрічі з природою...

– Хіба ви збираєтесь у відпустку?

– Та ну, що ви? Відпочиваємо ми лише у зимовий період, як порядні алкаші..., – все таки же напівжартівливо продовжував Біян. – Поїдемо туди, де ми були учора, тобто до „Зеленого гаю”. Ви ж самі висловили бажання познайомитися з моїм агентом. Сподіваюсь, певність його нових свідчень не викличе у вас і тіні сумнівів...

– Подивимось, подивимось, – по-філософськи зауважив майор і, натиснувши кнопку селекторного зв'язку, пробурчав:

– Машину до парадного!

– Навіщо ж так, Андрію Сергійовичу? – поспішив переконати його Олександр. – Поїдемо моєю... Треба, знаєте, дотримуватися конспірації...

– Вдвох? – злякано перепитав Рябчук.

– З якого часу ви стали мене боятися?

– Ваш тон, капітане, починає дратувати... Прошу не забуватися!

– Винуватий! – спокійно сприйняв критику Біян. – З нами поїде Іванов... (Олександрові здалося, що при цих його словах майор полегшено зітхнув)... Він уже чекає в машині!

Кабінет Рябчука був на першому поверсі. Швидко здолали довгий вузький коридор, пройшли повз вертушку, навіть не звернувши уваги на чергового, котрий витягся у струнку.

„Вісімка” з Івановим за кермом стояла навпроти входу у міськвідділ.

– Ремонт за рахунок племінника робили? – не втримався Андрій Сергійович.

– За свої власні! – знехотя відказав Біян, котрому абсолютно не хотілося встрявати у чергову суперечку.

– Швидко справились...

– Начальник я, чи хто?

– Зловживаєте службовим становищем?

– А ви?

– Хам! – гаркнув Рябчук і сів поруч з Івановим, гримнувши дверцятами.

– Доведеться вставати, – розсміявся Олександр. – Ви забули, що у моєї машини тільки двоє передніх дверцят...

Нарешті всі розсілися по місцях.

„Жигулі”, вправно керовані запеклим автомобілістом Івановим, плавно рвонули вперед. Вранці траса була вільною. Лише зрідка назустріч потрапляли поодинокі „легковушки”, вантажівки і автобуси, а в попутньому напрямку взагалі перегнали тільки кількох мотоциклістів, що рухалися групою, та стареньку „Волгу”, яка ледь пленталась на третій передачі.

Зупинилися навпроти ресторану. Іванов залишився в машині, а Біян з Рябчуком рушили до лісу. Невдовзі їх надійно сховали крони дерев.

За п'ять на десяту були біля пенька.

– І де ваша людина? – нервово озираючись по сторонах, спитав Андрій Сергійович.

– Він – хлопець пунктуальний, – поспішив „заспокоїти” шефа Олександр. – Наберись терпіння і... звільни душу від гріха.

– Якого ще гріха? – затремтів майор.

– Зрадників не поважає ніхто. Навіть злочинці, – задумливо кинув Біян і надовго втупився в обличчя заступника начальника, ніби перевіряючи, витримає той погляд чи відведе очі.

Та Рябчуку було не до психологічних дослідів. Його погляд у пошуках порятунку ковзав по навколишній місцевості, чіпляючись за кущі, дерева, каміння, яке лежало вздовж стежки. Та надії на щасливе закінчення цієї пригоди у нього не лишилось і майор безсило опустив руки.

Олександр тим часом дістав пістолет і звів курок.

– Десять років ви з Кротом дурили мене... Два трупи на його совісті, два кращих опери. І ти, паскудо, про-

дався такій тварюці... Як мені хочеться власноручно всадити кулю в твоє огидне чоло!

Помітивши, що Андрій Сергійович почав щось гарячково шукати під кителем, Біян посміхнувся і застеріг:

— Не дригайся... Все одно я встигну вистрелити перший!

Рябчук, котрий добре знав, що капітан — кращий стрілок міськвідділу, схопився за серце і повалився на пеньок.

Тієї хвилини з хащів вийшов Гоша.

— Добридень, Олександрє Івановичу! — привітався здалеку.

— Привіт! — по-дружньому відповів Олександр.

— Добридень! — повторив Маковий барон, звертаючись вже до заступника начальника міськвідділу.

Той лише по-собачому заскавунчав. Але швидко опанував себе і, зібравши залишки хоробрості, пішов у наступ, сподіваючись нахабністю приголомшити самозваних суддів:

— Тепер я все розумію! Ви прикриваєте небезпечного злочинця, капітане! За це...

— Заткнись, ти, — грубо перервав його Біян. — Скажи краще, де ховаєш гроші, які одержуєш від Крота?

Конкретні звинувачення остаточно вивели майора з рівноваги. Не знайшовши нічого кращого, він узяв і навалився на Олександра майже стокілограмовою вагою. Та капітан легко відштовхнув від себе центнерну тушку. І так сильно, що Рябчук, зачепившись ногами за пеньок, розпластався на землі.

— Я не винний... Які гроші-і-і... Який Кріт, — заплакав, як мале дитинча.

Олександр підморгнув Гоші. Той зневажливо всміхнувся і зробив кілька кроків у напрямку лісової гущавини.

— Ку-ку! — подав голос з-за берези.

Рябчук підвівся, повернув голову на звук. Тієї ж миті пролунали два постріли. Одна з куль, певно, пройшла мимо, зате інша прошила череп майора просто по центру широкого чола.

— Сильно! — незворушно похвалив стрілка Біян.

– Практика, Олександрє Івановичу, велике діло! – почав набивати собі ціну Гоша, манерно дуючи на короткий ствол „Браунінга”.

– Я умію не гірше! – й собі похвалився капітан.

Затим, наче на підтвердження власних слів, вихопив з кобури пістолет і холоднокровно розрядив у Макового барона майже всю обойму...

– За що? – тільки й встиг прохрипіти Гоша.

Розтривожений пострілами, до пенька підбіг Іванов.

– Що сталось? – злякано спитав, побачивши на траві два трупи.

– Іуда мертвий! – спокійно, навіть урочисто, констатував Біян.

– Ох, і влетить же нам! – захитав головою лейтенант.
– Не вберегли начальничка...

– Тобі боятися нічого... Ти був у машині, – байдуже відмахнувся Олександр. – Стріляти не розучився? – раптом спитав і по-змовницьки підморгнув.

– Наче, ні, – нічого не розуміючи, прошепотів Костянтин.

– У руку поцілиш? – розкрив карти Біян.

– Що ти затіяв? – запротестував Іванов.

– Роби, що кажу... Хапай Гошин пістоль... Скільки треба вчити? Ніколи не бери речдокази голими руками...

Лейтенант обмотав хустинкою правицю, узяв з рук мертвого Макового барона пістолет, прицілився.

– Стріляй! – наказав Олександр, відводячи вбік ліву руку.

Іванов не схибив. Куля, розірвавши вовняну тканину піджака, ковзнула по м'язу і полетіла далі. На руці залишилось тільки невеличке криваве садно.

– Пробитий рукав вражає! – підсумував Біян. – Біжи в ресторан, викликай опергрупу!

Х Х Х

Звісно, Олександр передбачав, що смерть Рябчука викличе болючу реакцію Крота. Але на таке він і надіятись не міг! Телефон задзвонив о восьмій вечора –

саме в цей час кожного дня у відділі востаннє збираються всі співробітники карного розшуку.

Біян схопив трубку:

– Слухаю!

У відповідь – жодного звуку.

– Слухаю вас, – повторив за кілька секунд.

– Навіщо ти прибрав мою людину? – раптом долинуло з трубки.

Цей голос капітан впізнав би й серед тисяч інших.

– Врахуй, щеня, другої осічки не буде! – з погрозливою інтонацією продовжував Кріт.

– Дуже погано чути! – збрехав Олександр і, затуливши мікрофон рукою, заторохтів по селектору:

– Негайно встановіть, звідки мені дзвонять!

– Не завадило б зустрітися, га? – несподівано запропонував Кріт. – Нам є що згадати, чи не так?

– Телефонний автомат номер триста сорок чотири, навпроти приладобудівного, – тим часом долинуло з динаміка.

– Говори чіткіше, я нічого не розумію, – продовжував гру Біян, але ці його хитрощі лише викликали сміх досвідченого злочинця.

– Не трави тюльку, начальник... Думаєш, засік Крота і встигнеш прислати наряд? Ха-ха-ха... Сьогодні о десятій, біля пристані... Будь один. Стій на трасі за мостом. Я тебе сам знайду...

І пішли короткі гудки...

Олександр роздратовано кинув трубку на важіль. Забарабанив кулаком у стіну. За мить на порозі кабінету з'явився вірний друг лейтенант Іванов.

– Збирай всіх людей! – звелів Біян.

Через десять хвилин у його кабінеті було ніде й яблуку впасти. Крім уже знайомих читачеві Грищенка, Ройка, Шевчука, Греця, – ще Трушин, Гаврик... Тільки ж не варто втомлювати читача прізвищами людей, які в цій історії діятимуть недовго і не відіграватимуть значної ролі. Мабуть, краще сказати так: ще кілька оперативників у формі і цивільному.

– Кріт хоче зустрітися сам на сам! – радісно повідомив новину Олександр.

– Не подобається мені ця затія, – пригасив оптимізм начальника Грищенко.

– Але не піти – не можна! – випалив Біян. – Я не уявляю, як ми вийдемо на нього, якщо зустріч не відбудеться...

– Дивно, що він подзвонив, коли всі нитки відрубано, – кинув хтось з молодих оперуповноважених.

– Немає нічого дивного, – висловив свою думку Грець. – Кріт відчуває, що ми наступаємо на п'яти, і хоче дати бій. Останній і рішучий. Розуміє, що знешкодивши Біяна, надовго відіб'є у всіх бажання полювати на нього. Я впевнений – Кріт кине на цю операцію всі свої сили. Те ж саме мусимо зробити і ми!

– Я піду сам. Без прикриття, – продовжував упиратися Олександр.

На що Іванов, під схвальні вигуки колег, ультимативно заявив:

– Це самогубство... Хоч ти і начальник, а самого не відпустимо!

Капітан не чекав такого опору підлеглих. Відчувши, що сьогодні їх не переконати, дістав з незачиненого сейфа карту міста і поклав на стіл.

– Добре! – погодився неохоче. – Буде так, як вирішить більшість... Зустріч Кріт призначив ось тут (він обвів на карті місток через місцеву річку-невеличку). З якого напрямку чекатимемо?

– Від центру міста – одна дорога. Далі вона розгалужується на три провулки. Кріт може з'явитися з будь-якого... Крім того, я не виключаю можливості його появи з-під моста, – першим виклав свою точку зору старший лейтенант Грищенко.

– Якщо він наважиться прийти сам, як домовились, то, гадаю, варто чекати його саме з-під моста, – погодився з Петром Олександр.

– Даю голову на відсіч: Кріт буде не сам! – запально вигукнув Грець. – Чесні ігри не в його характері!

– Тоді треба брати під контроль все: і головну трасу, і три провулки! – підсумував Іванов.

– Причому провулкам слід приділити максимум уваги, – уточнив Грищенко. – Один з них веде в тупик.

Гадаю, злочинці про це знають. А от два інші перетинаються десятками великих і малих вуличок. Там легко загубитися, замести сліди...

— Саме тому Кріт і вибрав цей район, — не став сперечатися Біян. — Ми домовилися на десяту вечора. Ще є час. Іванов і Грищенко підстраховуватимуть мене. Кость візьме спінінг і буде рибалити з моста, Петро контролюватиме пристань. Грець, Шевчук і Ройко будуть старшими у групах, котрі чатуватимуть біля провулків. Кожний з них візьме на підмогу кількох оперативників, котрі не отримали персонального завдання. Домовлятися з військовими, щоб оточили район, мабуть, не варто. Часу обмаль. Своїми глобальними маневрами тільки зірвуть операцію. Попросимо лише вертоліт...

— Не треба, — заперечив Грищенко. — Почне темніти, вертольотники нічого не помітять.

— І то правда! — посміявся з власної недогадливості Біян. — Що ж, обійдемося своїми силами... Тільки з пістолетами не фраєрїться, я розпоряджуся, щоб усім видали автомати... Ну, з богом!

Х Х Х

До мосту Олександр прийшов пізніше за всіх інших учасників операції. Відчував, що Кріт може підіслати шпигунів, і не хотів відлякувати його своєю передчасною появою. Відразу помітив Іванова, котрий старанно блешнив з мосту, ніби не помічаючи, що на місто опускається темрява. Унизу, біля баржі, знайшов очима Грищенка. Віддалік, біля провулків, серед багатьох приватних автомобілів впізнав кілька оперативних. Біян був впевнений — хлопці не підведуть.

Невдовзі на руці запікав годинник. Олександр знав, що прийшла десята година, але на всяк випадок опустив очі на циферблат. Тієї ж миті на міст майже одночасно вискочили дві автомашини. Попереду — тяжкий габаритний „МАЗ”, за ним — захисного кольору „УАЗик”. Біян відчував, що Кріт не прийде, надішле найманих вбивць, але чомусь був впевнений, що ті під’їдуть легковим автомобілем, тому байдуже супроводив поглядом вантажівку. Та раптом щось заторохко-

тіло, засвистіло. Тієї ж хвилі почулися такі звуки, ніби з кишені посипалися мідяки. Олександр не відразу збагнув, що це кулі відскакують від його бронежилета і падають на асфальт.

Стріляли з „УАЗика”, котрий йшов під прикриттям „МАЗа”.

Капітан, як вправний каскадер, картинно повалився у багнюку. Та за мить скочив на ноги, бо помітив, що „УАЗ”, додавши швидкості, випереджає вантажівку і несеться до провулка, якого мала контролювати група під керівництвом лейтенанта Греця.

— Сідай, шеф! — раптом пролунало над вухом.

Ці слова належали Костянтину Іванову, котрий сидів за кермом новенької „Яви” і нетерпляче газував. Бія миттєво скочив за спину водієві. Мотоцикл, високо задерши у повітря переднє колесо, рвонув уперед.

Автомобіль злочинців ще не встиг сховатися у рятівному провулку, коли Олександр випустив навздогін кілька куль з свого пістолета. У ціль не влучив, зате наполохав Греця. Лейтенант вискочив з „Москвича” і, опустившись на одне коліно, дав з автомата чергу по скатах. „УАЗ” кинуло в сторону і винесло на тротуар, де йому „перебіг” дорогу перший-ліпший бетонний стовп. Передок машини зім’яло до самого скла.

Коли оперативники підбігли, двоє бандитів, що сиділи спереду, були вже мертві. В салоні, охопивши двома руками голову, тремтів від переляку хлопчина років дев’ятнадцяти. З-під тонких пальців струмочком бігла кров.

Іванов перший підскочив до юнака, схопивши за волосся, закинув його голову назад.

— Дурниця! Куля шкіру подряпала! — констатував, як досвідчений лікар. — В сорочці ти народився, хлопче!

— Правда? — зрадив бандит.

Приспів Біян, окинув безжальним поглядом загиблих.

— Де Кріт? — закричав, схилившись над юнаком.

Втім, відповідь капітан передбачав, тому сердито сплюнув і вилаявся:

— Знову „надув”, собака... Підставив „шісток”!

Роздосадований, щосили влупив кулаком по керму

„УАЗика” і злякано відскочив — звідкись з боку почувся голос того, кого він так щойно проклинав:

— Другий, чому не виходите на зв'язок?

Швидко оговтавшись, Олександр розкрив „бардачок” і побачив у ньому радіостанцію.

— Терміново зв'яжись з хлопцями, хай візьмуть пеленг! — наказав Грецю.

— „Десна” — сім, „Десна” — сім, я перший! — заторохкотів у портативну радіостанцію лейтенант. — Прошу визначити звідки викликають другого...

— Дайте ретрансляцію по службовому каналу! — миттю долинуло у відповідь.

Грець натиснув кнопку „передача”, підніс маніпулятор до бандитської радіостанції.

— Другий, другий... Я перший, прийом! — наче на замовлення, не вгамовувався Кріт.

У щедрій на вигадки голові Біяна миттю визрів хитромудрий план. Він спробував запустити двигун „УАЗика”, але з цієї затії нічого не вийшло. Відтак наказав Грецю підігнати ближче „Москвича” і чимдужче газувати, щоб Кріт, бува, не запідозрив, що „УАЗ” не рухається.

— Другий, відповідь першому! — долинуло вчергове.

— Відповідай! — наказав Біян пораненому і кивнув на „бардачок”.

Хлопець несміливо взяв у руки „Ластівку”, тихо кинув:

— Слухаю, шеф!

— Хто це?

— Кент...

— Чому не Рудий?

— Його убито... Нас обстріляли менти... Ледь вдалося унести ноги, — знайшовся юнак.

Кріт аж засопів од люті.

— Сволота! — вибатькувався. — Він мертвий?

Біян злорадно посміхнувся і кивнув підборіддям.

— Так! — підтвердив бандит.

Тим часом по міліцейській радіостанції повідомили:

— Зв'язок тримають з мікрорайону „Червоний”. Зробіть так, щоб сеанс продовжувався якнайдовше...

— Де ви зараз? — після деяких роздумів, мабуть, викликаних тим, що на зв'язок вийшов не Рудий, як було зумовлено, а хлопчисько Кент, знову заговорив Кріт.

— Рвонули по Набережній, звернули у перший провулок...

Хлопець осікся, та Біян одразу пригрозив кулаком, мовляв, тягни час, не то...

— Куди тепер, шеф? — пригнічено продовжив юнак.

— За місто не поспішайте, — порадив Кріт. — Дороги оточені... Петляйте провулками. Якщо уникнете погоні — кидайте без роздумів машину і врозтіч... На ніч постарайтесь лишитись у знайомих чи родичів...

— Тягни час... Не будеш знати, що казати — натисни кнопку передачі і не відпускай! — наказав Олександр бандитові і, залишивши з пораненим лейтенанта Іванова, пересів у „Москвич” Греця.

Автомобіль був службовий, обладнаний мобільною радіостанцією.

— Звідки говорить „перший”? — постійно тримав зв'язок з пеленгаторниками Біян.

— Район сім — а, — відповіли йому. — Найімовірніше — з вулиці Тихої. Там усього кілька будинків. Радіостанція — в останньому чи в передостанньому... Точніше встановити не вдалося — сеанс закінчився...

— Додай-но газку, Семене, — попросив Олександр, хоча „Москвич” на віражах і так мало не розсипався на запчастини.

Нарешті, автомобіль вирулив на заміську вуличку, назва якої повністю відповідала дійсності — Тиха. Ліворуч виднілося чотири-п'ять недобудованих котеджів, праворуч — ряд будинків, в яких, з усього видно, зовсім недавно святкували новосілля.

Загальмували біля двоповерхового особняка з великим квітником на подвір'ї. Біян, тримаючи наготові пістолет, помчав до дверей. Натиснув на дзвінок і тримав, доки не відчинила жінка років шістдесяти п'яти. Відштовхнувши стареньку в коридор, кинувся у передпокій. Зазирнув у першу кімнату — нікого! А от у другій хтось спав на розкладному кріслі. Олександр на всякий випадок зазирнув сплячому в обличчя. Але то був не

Кріт. Вискочив назад у коридор і рвонув на другий поверх, ковзнувши поглядом по постаті жінки, котра продовжувала стояти на тому ж місці, притулившись до стіни, і тільки супроводжувала його здивованими очима. Нагорі Крота також не було.

Біян збіг донизу і, не сказавши жодного слова розгубленій господині, помчав до останнього будинку. Грець „Москвичем” повільно рушив за ним.

В цьому особняку світилося тільки одне віконце — на другому поверсі. Навіть чиясь тінь відсахнулася від фіранок — чи це лише здалося?

Дзвінок не працював. Стукати капітан не став — дістав з кишені відмичку і встромив її у замкову шпару. Відразу кинувся на другий поверх. Та в кімнаті вже не було нікого. Тільки розчинене вікно розгойдувалося під поривами вітру. На столі лежала портативна радіостанція. Олександр зрозумів, що, нарешті, потрапив у лігво Крота. І, мабуть, ще секунду тому господар був тут. Що ж, у погоню!

Біян вистрибнув у вікно. Метрів за двісті попереду нього на слабоосвітленому пустирищі вже мигтів чийсь силует. Капітан кинувся навздогін. Втікач прямував до міських новобудов, резонно сподіваючись загубитись серед людей, і, хоча переслідувач теж мав швидкі ноги, відстань між ними не скорочувалася. Невдовзі Олександр із жахом відзначив, що до першого багатоповерхового будинку, точніше, не будинку, а тільки панельної коробки, лишилося зовсім небагато, коли кроки втікача раптом вщухли.

Біян здогадався, що Кріт зачаївся і чекає слушної нагоди, щоб із схованки продірявити його. Від такої думки стало моторошно. Але й упустити свій шанс Олександр не міг. Тому вирішив ризикнути — різко вибіг з-за рогу й озирнувся навкруг. Ніде нікого. Втомлений і знервований невдачею, присів на бетонну брилу і раптом почув з-під землі чийсь стогін. Почав світити ліхтариком, якого завжди мав з собою, і побачив ліворуч глибоку свердловину. На її дні щулилась під світлом людина.

– Фі-ів! – раптом просвистіла знизу куля, але Біян встиг відскочити в сторону.

– Ну й сиди там до ранку! – кинув холоднокровно.

– Падло! – загорлав з ями Кріт і почав безладно палити в повітря.

– Залиш одну для себе! – порадив Олександр.

– Щеня! Скільки разів я шкодував, що не натиснув курок вдруге! Та осічка... Вона врятувала тобі життя... Я покараний за добро! – виливав душу злодій.

– Так! – погодився Біян. – Ти створений не для добрих справ... Знаєш, я думав, що зловлю тебе, наб'ю мордягу – і пристрілю! – додав відверто.

– Чого ж ти тягнеш?

– Сам не знаю... Тепер ти у моїх руках... Наче досяг мети... А бажання мстити – кудись зникло...

– Тоді відпусти мене! – почав благати Кріт.

– Десять років переслідувати і, коли, нарешті, узяв, відпустити на волю? Йти на угоду з сумлінням, щоб вистежити тебе. Убивати людей, котрим смертний вирок виносив сам я, а не суд, як би належало, і відпустити?! Це вище моїх сил!

– Я дам тобі гроші... Мільйон. Чуєш, міль-йон!

– І тремтіти над ним, очікуючи арешту? Як усі, стовбичити у чергах за кров'янкою і кричати: „Давайте по кілограму!!!” Гроші, Кроте, – утіха для слабких!

– А ти не такий? Ти з іншого тіста?

Злочинець мурмотів ще щось, сипав то прокльонами, то лайкою, час від часу відкривав пальбу, але все було даремно, бо вже поблизу лунали міліцейські сирени, наче повідомляючи Біянові, що йде підмога.

Невдовзі біля свердловини загальмували кілька оперативних автомобілів, з яких вийшли озброєні міліціонери.

Як завжди, першим встиг Іванов.

– Ти не поранений, старий? – спитав, обіймаючи друга.

Капітан мовчав.

– Де Кріт? – допитувався лейтенант.

Біян так само мовчки вказав на свердловину.

– Петре, у тебе в машині був канат. Давай його сюди!

Коли за мить Грищенко подав скручену у кільце мотузку, Кость кинув один її кінець у яму, другий намотав на руку і закричав:

– Вилазь, тварюко, не то я спущусь за тобою!

Та Сашко вже не чув ні цих слів товариша, ні брутальної відповіді злочинця. Він втомлено брів кудись пустищем, швидко віддаляючись від новобудови, і все так же цупко стискав у руці пістолет. Дивно, але кінець потаємних ходів Крота не приніс йому морального задоволення. Навпаки, у душі відчувалася якась порожнеча.

Він не здогадувався, що так трапляється з багатьма, коли, нарешті, стає здійсненою конкретно поставлена мета, як і не усвідомлював того, що з порушниками закону не можна боротися беззаконними методами, що той, хто використовує принцип: катюзі – по заслuzі, око за око, смерть за смерть, сам врешті-решт стає злочинцем...

ЛОВЛЯ НА ЖИВЦЯ

Смеркало. То тут, то там на небі спалахували зорі. Біян любив спостерігати за ними. Одна — яскрава, пульсуюча, друга — з блакитним відливом, третя — тьмяна, жовтувата. Всі різні, несхожі... Іноді здавалося, що одна із зірок починає падати. Біян загадував бажання, але через кілька секунд виявлялося, що точка, яка рухалася по небу, була не зіркою, а звичайнісіньким супутником чи літаком...

Минуло два роки після двобою з Кротом, а він, як і раніше, — капітан. До того ж, уже не начальник відділення. Все далось взнаки. І в першу чергу — незаконні методи слідства, самосуд над злочинцями...

Та й, якщо чесно, подальша робота якось не складалася. Біян це добре усвідомлював: то не зміг зібрати достатньо доказів проти одного вбивці і насильника, то з-під самого носа упустив зграю кишенькових злодіїв. Плюнути б на все, та й засісти з вудкою на березі мальовничого озерця... Але хіба ж влітку дадуть відпочити? Он, завтра вранці знову запрошують в управління. Від таких викликів Олександр вже давно не чекав добра.

Та цього разу його побоювання виявилися марними.

Начальник обласного карного розшуку полковник Хмара був, як ніколи, ввічливим, навіть запобігливим.

— Радий тебе бачити, Олександре Івановичу, радий... Як справи?

— Нормально...

— Сім'ю ще не завів?

— Ні...

— Гм... Гм...

– Ви ж знаєте, що я не люблю довгих вступів... Не тягніть гуму, кажіть прямо в лоб: у чому я завинив?

– Чому відразу „завинив”? Розумієш, є одна делікатна справа... Саме для твого характеру...

– Щось я нічого не второпаю, Іване Микитовичу...

– Працювати доведеться самому, без підстрахування... Із застосуванням сили, а то й зброї. Ризик буде чималенький...

– Мені не звикати.

– Я знав, що ти – смілива людина. Отже, згода?

Біян розсміявся. Мабуть, уперше в цьому кабінеті.

– Ще не ввели мене в курс справи, а вже берете „бика за роги”...

– Про завдання не знатиме ніхто: тільки ти і я...

Олександр присвиснув:

– Це щось нове!

– Розумієш, в одному з міст нашої республіки склалася дуже непроста криміногенна обстановка. Всім відомо, що там діє банда рекетирів, місцеві жителі знають їх в обличчя, за номерами впізнають їхні автомобілі, а міліція – не реагує...

– Хіба у нас не так само?

Полковник Хмара пропустив репліку повз вуха, продовжував спокійно:

– Пішли скарги у міністерство, ЦК, що місцева міліція потурає злочинцям. Послали для дослідження справи кількох хлопців із столиці, ті спробували проникнути в зграю, але рекетири їх відразу „розкусили”. Після цього одного з них знайшли у парку з проломаним черепком. У кишені – записка: „Так буде з кожним лягашем...”.

– Отже, ви хочете здихатись мене і посилаєте у самісіньке пекло... Замість живчика...

– Не зрозумів, – ображено пробурмотів Іван Микитович.

– Так ловлять крупну рибу: чіпляють на гачок маленького пічкуря чи підлящика і чекають, поки на нього клюне сом, щука або судак.

– Ну що ти, Олександрє... Хіба можна...

– Можна... Можна... Я не ображаюся. Мені навіть до

вподобати така роль. Знаєте, не часто, але буває й таке: крупна риба атакує живця, збиває його з гачка й зачіплюється сама... Але для цього живцеві треба бути дуже вертким і спритним.

Хмара примружив хитрі оченята:

— Ти саме такий! Я ж казав, що ця справа для твого характеру!

— Ну, спасибі за довіру! — зітхнув Біян.

— Діяти будемо так, — пожвавішав полковник. — Ми тобі даємо паспорт з київською пропискою, товару на кілька тисяч, трохи грошей готівкою. Приїздиш на місце призначення і торгуєш на речовому ринку. Ці хлопці не пропустять нагоди здерти з тебе „навар”. Далі — як вийде.

— Е, ні! — обурився Олександр. — Така легенда для першокласників. Спробую я зробити бодай один крок для того, щоб увійти в зграю, як вони сфотографують мою фізіономію і перешлють фото своїм в Київ. Хлопці навідаються за адресою, вказаною у моєму паспорті, і відразу встановлять через сусідів, що така пика там ніколи не з'являлась...

— Поясниш, що паспорт фальшивий...

— Тоді хто я насправді? З цими хлопцями такі жарти не проходять... Ви ж чудово знаєте, що на чолі рекетирів часто-густо стоять наші колишні кадри, а то й ті, хто зараз несе службу по охороні правопорядку. Згадайте хоча б Донецьк, Дніпропетровськ...

— Але я не знаходжу іншого виходу!

— Треба, щоб не живчик шукав щуку, а навпаки... Ви мене звільняєте з органів, благо, привід для цього знайти нескладно, і я під власним прізвищем виїжджаю в те місто, ніби на відпочинок. Вихід на зграю знайду — за це не переживайте!

— А не відлякне їх той факт, що ти — колишній опер?

— Як на мене — навпаки, привабить. Я для них — цінний кадр. Добре знаю специфіку фаху, вправно стріляю, відмінно володію прийомами самбо, карате... Буду вдавати з себе ображеного, мовляв, спочатку понизили в посаді, потім взагалі виперли з роботи... Може й клюнуть!

– Ну що ж, – Хмара підійшов до Біяна і по-дружньому обійняв його. – Я знав, що ти погодишся... Тільки ж дивись: про операцію нікому – жодного слова!

х х х

У міськвідділ Олександр прийшов у „пригніченому” настрої, хоча душа співала від усвідомлення, що йому знову довіряють. Хай попереду ризик, непередбачені ситуації – що з того? Головне, що він повертається до життя!

Зайшовши у свій кабінет, Біян розчинив вікно і звично затягнувся цигаркою. Останнім часом палив багато – пачки на день не вистачало. Тепер доведеться кинути, щоб увійти в форму...

Роздуми перервав телефонний дзвінок.

– Алло, Сашко?

– Я...

– Де ти швендяєш?

– А то ти не знаєш: Хмара викликав...

Дзвонив Петро Грищенко, теперішній безпосередній начальник, вірний, надійний друг, котрий, щоб не робити Біянові боляче, жодного разу не виказав зверхності свого становища. Тепер і йому, людині, якій довіряв на всі сто, Олександр не міг сказати правди...

– Що він хотів?

– Тобі хіба ще не подзвонили?

– Ні!

– Звільняють мене...

– Як? Куди?

– Куди... Куди... У відставку...

– Зачекай хвилю...

Грищенко, як завжди, виявився пунктуальним і примусив чекати себе навіть менше обіцяної хвилини. В кабінет Біяна він не увійшов, а влетів.

– Що ти придумуєш?! – закричав з порогу.

– Нічого... Кажу щирю правду.

– І за що тебе так?

– За старі гріхи... Хмара натякнув, що йому відомі деякі подробиці загибелі Рябчука...

– Ну то й що? Було службове розслідування, тебе понизили у посаді, затримали присвоєння чергового чину... Скільки ж можна карати за одне й те саме?

– Петре, друже... Ти ж чудово знаєш, що після конфузу з „карманщиками” мені приліпили „неповну службу...”. Тепер от суд знайшов недостатньою кількість доказів на попередньому слідстві проти Абрамовича, справу повернули на дослідження...

– Але ж не ти один займався цим пройдою...

– Це не так важливо... Головне, що я входив до складу тієї групи. Хтось же мусить бути покараний?

Грищенко не на жарт розсердився. Із злістю схопив трубку телефонного апарата, нервово набрав номер начальника обласного карного розшуку. У відповідь долинув довгий зуммер. Нарахувавши п'ятнадцять гудків, переключився на номер секретарки. Тепер вже з трубки лунало коротке попискування. Дозвонився лише з третьої чи четвертої спроби...

– Ліночко, ти?

– Я, Петре Васильовичу...

– З ким це ти лясати точиш?

– З коханим... Хіба не можна?

– А шеф де?

– Щойно вийшов...

– Не казав, коли повернеться?

– Ні...

– Ти не знаєш, що там з Біяном?

– Я знаю все! – почала кокетувати Ліна.

– Розповідай!

– Секрет фірми!

– Давай-давай... Не набивай ціну...

– Хіба що тільки для вас... Шеф звелів підготувати наказ про звільнення і передати у відділ кадрів...

– Мотивація?

– Систематичне невиконання службових обов'язків!

Не подякувавши за цінну інформацію і не попрощавшись з балакучою секретаркою, Грищенко кинув трубку на важіль і вступився в Біяна, котрий слухав телефонну

розмову з таким байдужим виглядом, ніби й не про нього йшлося.

— Як же так, Сашко, га? — спитав спантеличено. — Не попередили, не перевели в інший відділ. Відразу — шарах! — і бувай здоровий!

— Певно, начальство не може простити мені Рябчука, — сумно посміхнувся Біян. — Побоюються, що при нагоді й до них доберуся!

— Ну, це ти явно переборщив. Не всі продажні... Що думаєш робити?

— Та біс його знає, — знизав плечима Олександр. — Мабуть, закину все і подамся в мандри!

х х х

До міста, де він мав виконувати завдання, Біян прибув у п'ятницю ввечері літаком. Ніякої поклажі у нього не було — лише перекинута через плече спортивна сумка, де покоївся звичайнісінький джентльменський набір: мило, рушник, зубна паста, щітка і „причиндали” для гоління.

У вузькому проході між злітною смугою і аеропортом здалеку помітив досить-таки довгий рядочок з чоловіків і жінок.

„Мабуть, зустрічаючі”, — подумав Олександр.

Та, порівнявшись з людьми, відразу переконався у хибності свого припущення, бо з усіх боків чувся шепіт:

— Кому квартиру? Кому квартиру?

У таких випадках Біян чомусь завжди покладався на сивих жінок. Облюбувавши стареньку в ситцевому халатику і капцях, підійшов і спитав:

— Скільки за ніч берете?

— Десять карбованців...

— Що? (Олександр аж свиснув).

— Кімната окрема? — спитав, оговтавшись.

— Аякже! З персональним входом!

— Навіть так?

— В цьому однокімнатному будиночку ми жили тимчасово, коли будували велику хату... На довгий строк здавати його не хочемо, тримаємо для доньки, котра

має приїхати восени з Сибіру... Отже, жити там зможете лише два-три місяці, не більше...

– Мене це цілком влаштовує... їдьмо!

Підхопивши під лікоть сиву „благодійницю”, Біян заспішив у напрямку, підказаному написом „Вихід в місто”, що світився неоном під пластмасовим ковпаком. На площі біля аеропорту спинив першу ж приватну автомашину.

– Сідайте, будь ласка! – запропонував жінці, прочиняючи передні дверцята „Жигулів”.

Сам вмотився на задньому сидінні.

– Ой, навіщо ж таксі?! – з явним запізненням почала протестувати стара. – До нас ходи не більше десяти хвилин!

– Раніше треба попереджати! – посміхнувся Сашко. – Сідайте і керуйте!

– На Вишневу! – займаючи запропоноване місце, владно кинула жінка водієві – молоденькому довганю з рудими вусами.

Шлях дійсно виявився недовгим.

Через кілька хвилин пасажирка наказала спинити „Жигулі” біля добротного особняка з мансардою, за яким ховалася „тимчасівка” з білої цегли.

„Три кілометри, – прикинув Біян по спідометру. – Шістдесят копійок плюс двадцять за посадку...”.

Та ображати приватника не став, всучив йому недбало два пожмаканих карбованці і процідив крізь зуби:

– Дякую...

Старенька вже вийшла з машини і, прочинивши сталеву хвіртку, жестом показала квартирантові, щоб йшов попереду.

„Місце – клас! – радів Олександр, крокуючи асфальтовою стежкою під кронами вишень та абрикосів. – Окремий вхід, садочок, затишок... і зовсім недалеко від центру! Про таке можна було тільки мріяти. Що ж, операція починається успішно!”.

х х х

Прокинувся Біян о шостій ранку. З оголеним торсом

вибіг у садок, умився свіжою криничною водою і почав присідати, голосно наказуючи самому собі:

– Раз, два, три, чотири... Раз, два, три, чотири...

– Доброго ранку! – раптом долинуло з напіврозчиненого вікна.

– Доброго, – впізнавши голос господині, відгукнувся Олександр.

– Снідати будеш, квартиранте?

– Мене Сашком звати.

– А мене – Петрівною... Вчора не встигли познайомитись. Ти, певно, відразу спати завалився – навіть світла не вмикав... Снідати будеш?

– Не відмовлюся.

Домашній сир із сметаною здався Біянові надзвичайно смачним. Мабуть від того, що господиня частувала його, як рідного, примовляючи:

– Їж, синку, їж, а то ти такий худенький...

Хоча Олександр і сам добре знав, що останнім часом сильно схуд, подався, все одно вирішив заперечити:

– У мене все по нормі: зріст – метр вісімдесят, вага – сімдесят сім...

– Їж... Їж... Поправляйся... Ти до нас на роботу чи на відпочинок?

– Поки що – відпочити.

– Чому поки що?

– Бо не маю бажання повертатися на батьківщину... Знайду пригожу справу – лишусь!

– Мабуть, з дружиною посварився...

– Ні... Я холостяк...

– Скільки ж тобі років?

– Тридцять п'ять.

– А де ти працюєш?

– Працював...

– Де?

– В міліції... Начальником карного розшуку...

Відповідь явно приголомшила Петрівну. Вона широко розкрила рот і мовчки дивилася в очі квартирантові. Згодом, дійшовши до тями, вирішила „покаятися”:

– Ти не думай, що я багато беру... Сам розумієш – сезон. Дехто за таку „времянку” по четвертному дере...

• – Жити так жити, на широку ногу...

– Ти, синку, в своїй поліції грошей, певно, не заощадив. А я чогось гадала, що ти кооператор чи фарцовник...

– Чому?

– Всі західняки комерсанти... А у тебе ще й багажу ніякого. Ну, думаю, точно якогось контейнера із шмотками чекатиме, щоб на речовому ринку пожитися... Знаєш, тут ваших луцьких-львівських-закарпатських більше, ніж місцевих. Хто джинс привезе на продаж, хто апаратуру, хто косметику – полякам на нашій барахолці дозволили торгувати лише кілька тижнів тому... Раніше місто було закритим...

– Шкода, що я нічого не прихопив. Приїхав просто відпочити. Якщо пощастить – підшукати роботу, прописатися. Тоді й перевезу своє барахло, – схитрував Біян.

А сам подумав: „Де ринок – там торгівля, де торгівля – там нажива, де нажива – там рекет! Отже, пошуки рекетирів слід починати з барахолки!”.

Наче читаючи його думки, Петрівна запропонувала:

– Хочеш зі мною на базар? Я там хустки-беретки продаю. Був час дозволяли торгувати кожен день, а зараз, коли інтуристи повалили, – лише у суботу і неділю...

– Пішли! – охоче погодився Олександр.

Збиралися недовго. Не минуло й п'яти хвилин, як господиня з квартирантом вийшли за хвіртку і заспішили у бік, протилежний аеропорту. Крокували мовчки. Петрівна попереду, Біян з важкою сумкою – за нею.

Довго блукали заковулками, петляли стежками через сади і городи. Коли перетяли залізничну колію, старенька вказала на модерну споруду, що самотньо стовбичила посеред пустирища, яке ще минулого року було кукурудзяним полем.

– Це наш новий ринок-красень. Шкода, що така будівля пустуватиме...

– Чому? – здивувався Олександр.

– Міські власті постановили через місяць закрити барахолку. З ініціативи міліції... Мовляв, розсадник злочинності...

„Історія повторюється, — подумки посміхнувся Біян. — Те ж саме, що й у нашому місті... „Розсадник злочинності"... Дурниця. Що може бути краще для міліції: спекулянти, фарцовники, повії, кишенькові злодії, рекетири — всі в одному місці! У тому то й справа, що займатись ними ніхто не хоче... Спробуй доведи, що фарцовник скупив товар з метою наживи чи спіймай на гарячому „карманщика". Зачиняють ринок — і ніяких проблем! Звісно, повій і спекулянтів менше не стане, зате очі громадськості вони не будуть мозолити. Відпаде необхідність чергувань у вихідні, не таким помітним стане зв'язок між злочинцями і службами охорони правопорядку... А свою долю міліція і так отримуватиме!"

Ринок і справді був шикарним. Все продумано, передбачено до дрібниць: лотки, готель, торгові місця, автостоянки, під'їзні шляхи, заклади громадського харчування...

— Так би наша держава про дітей піклувалася, — вголос зауважила Петрівна. — Палац піонерів у дореволюційній халупі тулиться!

Зупинилися біля стіни ринкового павільйону. Постелили газету, розклали берети, хустки.

— Піду, ознайомлюся з цією пам'яткою архітектури, — кинув Олександр. — Не сумуйте: я буду періодично з'являтися...

Сказав — і щез у натовпі.

Його цупке око вловлювало те, що не могли помітити інші. Он кілька молоденьких дівчаток недвозначно пропонують свої послуги іноземцям, праворуч якийсь молодик збуває полякам за потрібну платню кофемолки, поруч з ним густо нафарбована жінка тримає в руці золоті сережки, робить вигляд, що розглядає ярлик, ліворуч — цигани торгують цигарками й горілкою...

Непомітно ноги винесли його до пивної бочки. Незважаючи на те, що була тільки дев'ята година ранку і сонце ще не пекло так, як вдень, пити хотілося страшенно... Та „хвіст" біля бочки відлякував.

Десь спереду доносився запах шашликів. Біян рушив на димок і з полегшенням відзначив, що біля кооператорів клієнтів значно менше. Ціни кусаються: три карбо-

ванці за кілька шматочків жирної недосмаженої свинини і карбованець за пиво.

Дві пляшки жаданого напою проковтнув миттєво. А от з шашликом вовтузився довго: м'ясо було старим, жилавим, постійно застрягало в зубах.

Погамувавши спрагу, подався назад до Петрівни.

На газетці біля старенької лежали вже не тільки хустки і берети – польський косметичний набір, турецькі „піраміди“, таїландська блузка...

– Племінник попросив продати, – пояснила вона.

Олександр примостився поруч і став уважно роздивлятися довкола. Його увагу невдовзі привернув гурт з п'яти – шести молодиків. Хлопці підходили до прилавків, оточували продавця щільним кільцем. Один з них брав у руки сорочку, светер чи джинси, ніби для примірювання, і непомітно передавав тому, хто стояв позаду. Той – третьому, третій – четвертому. Перші три рази така операція пройшла вдало, а от на четвертий... Міцний поляк вхопив одного з юнаків за груди і закричав на весь ринок:

– Де куртка?

– Я нічого не брав. Дивіться! – нахабно посміхався злодій, розводячи руки і вивертаючи кишені.

Торговець перепоручив його доглядання товаришеві, а сам кинувся за компаньйоном злочинця, спина якого мигтіла далеко попереду, метрах у десяти від місця, де стояв Біян з хатньою господаркою.

Погоня не була тривалою.

Невдовзі хлопець років дев'ятнадцяти був збитий з ніг. На допомогу довгоногому полякові підбігло ще декілька його соплемінників, мабуть, з тих, хто вже не раз страждав від нашествия цієї „орди“. Злодія почали бити ногами...

Петрівна й Олександр підбігли до місця розправи.

– Так йому, так! – почала злорадно примовляти стара, та раптом осіклася:

– Ой, боженько, що ж то робиться? Це ж племінник мій, Алічок... Заб'ють дитину... Поможі, Сашко, пропаде хлопець ні за гріш...

Біян відштовхнув стареньку, котра нерішуче тупцю-

вала біля гурту, не маючи можливості проникнути в коло, щоб захистити свого „бідолашного племінничка” – кремезного бицюрку, якому б час служити у війську, а не тинятися по базарах, і ринувся в натовп. Ледве пробився до нерухомого тіла, схилився над хлопцем, прикриваючи його собою, й відразу отримав кілька сильних ударів ногою в тулуб. Розпрямившись, відмахнувся неохоче, як від надокучливих мух. Двоє чи троє нападників миттю відступили у бік. Користуючись їхньою нерішучістю, Олександр вихопив з рук Аліка джинсову куртку і жбурнув її в обличчя тому полякові, що розпочав погоню. Тут же поплескав племінника Петрівни по гладеньких щоках і впевнившись, що той подає ознаки життя, заторохтів:

– Піднімайся, хлопче, поки нас не доби́ли – і втікай!

Кволими но́гами Алік спробував зробити хоча б один крок. Марно! Біян підхопив його під пахви і став прориватися з „оточення”. В них плювали, „винагороджували” стусанами і ляпасами.

Та все ж таки прорив завершився успішно – мабуть, полякам всього-на-всього було шкода часу на злодіїв.

Коли вирвались з міцних обіймів натовпу, Олександр дружньо плеснув хлопця по широкій спині і наказав:

– Біжи... І сьогодні тут більше не з’являйся...

Алік, прикриваючи долонями закривавлене обличчя, хитаючись, поплентався до ринкового павільйону, де його підхопив стрижений на лисо чоловік. Такий тип обличчя відразу врізується у пам’ять: глибокі, впалі очі, проникливий, безжальний погляд, м’ясисті щоки, приплюснутий і зігнутий донизу ніс.

„Ну й пика!” – відзначив подумки Біян і чомусь мимовільно похитав головою.

Більше того дня нічого цікавого не сталося.

„Надто справно все виходить, – розмірковував Олександр, супроводжуючи з ринку свою „хазяйку”. – Практично у перший же день вдалося вийти на злодіїв! Ніби навмисно хтось так все влаштував... Те, що добре починається – погано закінчується. Треба бути максимально обережним!”.

Подальші шість днів минули одноманітно і сіро. Бія чомусь мав упевненість, що злочинці самі найближчим часом знайдуть його, аби віддячити за порятунок Алічка, але промайнув тиждень, а до нього так ніхто і не навідався. Петрівна теж нічого не згадувала про суботню пригоду. Тому зрозуміло, чому з таким нетерпінням чекав Сашко наступного базарного дня.

Як і тиждень тому, він погодився віднести на ринок клунки з хустками і беретами. Так само пробиралися садами і городами, й зупинилися точнісінько на тому ж місці. Не встигли розташуватися, як підійшов Лисий і смикнув Біяна за рукав:

— Ходімо зі мною...

Відійшли недалеко — до готелю. Там було не так багатолюдно, як навкруги.

— Скільки ми тобі винні? — спитав дружок Аліка, завчасно діставши з кишені кілька папірців вартістю п'ятдесят і двадцять п'ять карбованців.

— За що? — удавано здивувався Олександр.

— За те, що заступився за нашого хлопця.

— Нічого не розумію!

— Не придурнуйся... Скільки? Дві, три сотні? Кажи, не соромся...

— Йди ти...

„Лисий” обдивився навкруги і раптом притиснув Біяна до стіни:

— Слухай, ти, гнида... Благородним прикидуєшся? Бери гроші, а то я тобі швидко роги пообломлюю!

Цей тон й особливо це нахабне „рило” вже відверто його дратували. Треба було раз і назавжди провчити зухвальця, продемонструвати свою перевагу в силі. Що й спробував зробити Сашко: поклав ліву руку на плече Лисому і притягнув його до себе, водночас спрямовуючи свою правицю у ненависну пику.

Та не тут то було! Як мовиться, натрапила коса на камінь.

Злодій перехопив Біянову руку і різко вивернув її вліво. Олександр зробив вигляд, що йому нестерпно

боляче, застогнав і почав пригинатися, скорчивши страждальницьку „міну”. Та, коли здавалось, що він ось-ось впаде на асфальт, різко розпрямився і з усієї сили заїхав ногою в живіт нападника. Виявилося, що й Лисий недооцінив супротивника. Несподіваний удар вивів його з рівноваги, злодій захитався і відійшов до стіни. Якби Біян з розгону всадив йому головою під пах — справу було б завершено, та не в правилах Олександра було добивати слабшого.

Тим часом Лисий очуняв і знову кинувся на кривдника. Сили довгий час були рівними і вони обидва, ніби обіймаючись, кілька хвилин стояли один проти одного. Та ось Сашкові вдалася підсічка, його суперник впав на коліна і відразу отримав дужий удар у щелепу.

— Нічого... Ми ще поквитаємося, — тільки й встиг проканючити.

Що це була не просто погроза, Біян впевнився того ж вечора. Коли він вийшов у садочок Петрівни, щоб подихати перед сном свіжим повітрям, на нього напали троє, звалили, зв'язали міцною мотузкою і вкинули у „Жигулі”, які тієї ж миті рвонули з місця. В якому напрямку? Цього Сашко визначити не міг. Мало того, що ще не знав як слід міста — лежав на задньому сидінні і не міг підняти голови.

Зупинились хвилин через п'ятнадцять-двадцять. Зв'язаного вивели з машини, кинули у густу траву. Тільки тоді Біян зміг по-належному оцінити місце, куди його привезли.

Лісова галявина. Могутні розлогі дуби, кущі глоду... Ліворуч — обривчастий берег швидкої річки. Краса — неземна!

Хлопці з „Жигулів” ніби забули про нього. Розташувавшись у кількох метрах від полоненого, вони дудлили пахучий коньяк і закушували шоколадом. А Сашкові лишалось тільки ковтати слинку й час від часу здригатися від гучного реготу круглолицього велетня, у якому відразу безпомилково визначив старшого.

Невдовзі на м'ясистому обличчі ватажка з'явилося занепокоєння. Він почав раз-по-раз зиркати на годинник і уважно вдивлятися удалину.

Раптом лісову тишу прорізав звук автомобільного двигуна.

„Ось воно що! – здогадався Біян. – Ці хлопці чекають ще когось!”.

За хвилину поруч з „Жигулями” зупинився „Мерседес”. Досить старенький, пошарпаний – та все ж таки фірма! З нього вивалили Лисий, Алічок і ще двоє незнайомих – один невисокий, клаповухий, інший – „гора м’язів” – двометровий атлет з біцепсами Шварценеггера.

Алічок першим ділом підбіг до Олександра, розв’язав його.

– Привіт, рятівничок! – сказав так, що не можна було зрозуміти: співчуває він чи зловтішається.

– Здоров, племінничку! – у такому ж стилі відповів Біян. – Ну у вас і манери!

– Гадаю, після розмови з Кувалдою (Алік кивнув на Лисого) ти б не погодився добровільно поїхати з нами до лісу... Тому й довелося застосувати силу... Вибач, якщо наші хлопці поводитися не зовсім ввічливо...

– Що ти хочеш? – усім своїм виглядом Біян демонстрував зневажливість до компанії, в якій опинився не по своїй волі.

– Не поспішай... – це вже Кувалда почав з’ясовувати стосунки. – Спочатку поясни, чому ти вирішив заступитись за Блоху?

– Ха-ха-ха... Це надто прозаїчно... Цей подвиг я здійснив лише за проханням Петрівни, а не переслідуючи якісь свої корисливі цілі...

Лисий на хвильку замовк. Мабуть, він не сподівався на таку відвертість.

– Ми знаємо про це, – розгублено продовжив. – І все ж таки... Навіщо ти приїхав сюди?

– Я не зобов’язаний звітуватись перед тобою, – відрубав Сашко...

– Будеш звітувати, – парирував Кувалда і хижо посміхнувся. – Якщо захочеш жити... Отже, з якою метою тебе закинули до нас?

– З метою працевлаштування...

– Як це розуміти?

– Вийшов у відставку... Хочу змінити клімат.

– У відставку?

– Мене звільнили з органів.

– За що?

– Це вже моя справа...

– Добре, що ти не став приховувати факт служіння в поліції... Що ти лягавий ми вже знали від Петрівни... Розповідай, у якому відділі працював, який чин мав, які справи вів...

– Моє прізвище – Біян. Звідки приїхав? – Розпитай мою хазяйку... Поїдеш туди і з'ясуєш: хто я і чим займався... Сповідатись в цьому райському куточку я не маю наміру. Надто багато сповідальників... Це моє останнє слово... Зрозумів?

– Логічно! – пробурмотів Кувалда. – Ти чув, Блоха? Це й буде твоє завдання: з'ясувати, що за птах цей лягавий і за що йому така честь – дострокове звільнення з поліції.

– Хто ти такий, щоб мною командувати? – обурився Алік. Аж піна пішла з рота.

Лисий захопив його за груди й легко притягнув до себе:

– Не я тобі наказую – бос... Але віднині, щеня, ти слухатимешся мене, як рідного батька...

– З чого б це?

– Бо тепер я буду старшим над вами!

Кувалда гордо випнув груди, зверхньо окинув поглядом Блоху з приятелями і засміявся, виблискуючи кількома фіксами.

– Це правда? – сторопіло процідив Алік, дивлячись по черзі то на клаповухого, то на „гору м'язів”, котрі мовчки слухали бесіду новоявленого шефа з Біяном, спершись на капот „Мерседеса”.

– Правда, правда, – закивали обидва.

– Отже, слухай мою команду! – владно вів далі Лисий. – Наливай! Обмиємо моє підвищення!

Почувши такий бажаний наказ, пожвавилися й троє з „Жигулів”, які продовжували лежати на облюбованому місці. Наставили вуха, прислухалися, чи запросять їх.

Клаповухий тим часом дістав з багажника п'ять пляшок горілки, кілька кілець копченої ковбаси, хліб, помідори, консерви, вісім гранованих склянок.

Алічок старанно застелив траву біля „Мерседеса” поліетиленовою плівкою, запросив, потираючи долоні:

— Пригощайся, рятівничок! Чи від горілки теж відмовишся, як від грошей?

— Чого б не випити за знайомство! — тверезо розсудив Олександр і, не чекаючи на повторне запрошення, підсунувся ближче до ковбаси, яка, здавалося, наповнила ароматом весь ліс, перебивши пахтіння квітів і цілющих трав.

— Ви теж приєднуйтесь! — звелів Лисий.

Трійця миттю опинилася біля імпровізованого столу.

Кувалда зібрав до купи всі склянки, налив в кожную порівну — грамів по сто п'ятдесят.

— Давайте за мене! — проголосив „скромний” тост.

Вісім рук відразу потягнулися до гранчаків.

Випили. Накинулися на їжу.

Лисий закушував менше за інших: тільки відгриз шматочок ковбаски і почав наповнювати по-новому спорожнілі склянки. Цього разу доза вийшла ще більшою. Довго не вовтузилися. Не цокаючись, перехилили гранчаки й миттєво покінчили із залишками „закусі”. Мабуть, виною цьому поспіхові була темрява, яка з шаленою швидкістю насувалася на землю. Вже насилу розрізнялися стовбури дерев, постаті людей, набули страхітливого вигляду кущі, котрі стали схожими на лісових чудовиськ.

Додому Біян їхав на задньому сидінні „Мерседесу” між клаповухим, якого звали Юрком і „горою м'язів”, котрий у миру мав рідкісне ім'я Аристарх. За кермом був Алік. Незважаючи на те, що пив нарівні з усіма, він вів автомобіль доволі вправно, на великій швидкості, але без надмірного ризику, сигналізуючи іншим учасникам дорожнього руху про свої маневри фарами і клаксоном, не переганяючи попутній транспорт доти, поки не впевниться у тому, що розпочатий обгін вдасться завершити благополучно.

„Мерседес” зупинився біля особняка Петрівни.

Клаповухий Юрко штовхнув задні дверцята, вискочив на вулицю і галантним жестом запропонував Біянові залишити салон. Олександр вийшов, манерно вклонився і, не повертаючи голови, попростував до тимчасівки.

Вдома зачинився на засувку і почав аналізувати події.

Отже, навколо речового ринку тут, як і у багатьох інших містах, сформувалося мафіозне угруповання. За досвідом знав — основи таких зграй складаються із дрібних злодіїв, котрі крадуть все, що погано лежить: одяг, парфумерні вироби, радіоапаратуру, і спекулянтів-перекупників, які оптом скуповують за низькими цінами товар, щоб потім перепродати втридорога. Мабуть, ті, з ким він познайомився сьогодні, і є кістяк нижньої ланки місцевої мафії. Хоча — ні. Лисий, певно, стоїть у злодійському табелі про ранги дещо вище — серед здирників і рекетирів, котрі збирають подать з двох означених вище категорій, гарантуючи їм відносну безпеку, а також з повій, кооператорів та організаторів азартних ігор, на зразок „кулька є — кульки немає”.

Серед цих шибайголів — в основному колишні спортсмени. Ну, а над ними — невідомий бос, про якого сьогодні згадував Кувалда. Втім, не такий-то він вже і невідомий (Біян не раз чув, як на базарі рекетирів називали людьми якогось Карла), і не такий-то вже бос. Справжні боси стоять над ним і не афішують свою діяльність. Часто-густо вони працюють в правоохоронній сфері. „Якщо моя скромна персона зацікавила їх — пропозицій про співробітництво слід чекати вже в найближчі дні. Красти шмотки чи збирати подать з повій мені не запропонують, я не Алічок. Солідну справу теж на перших порах не доручать. Певно, поки не виправдаю довіру, триматимуть в ад’ютантах чи штовхнуть на дрібний рекет”, — зробив висновок Олександр.

Його припущення почали підтверджуватися вже через три доби. Знайомий клаксон „Мерседеса” пролунав біля будинку Петрівни з самого ранку.

Нашвидкуруч одягнувшись, Біян пішов до хвіртки. За кермом сидів Кувалда. Більше в салоні не було нікого.

Що ж, якщо планується конфіденційна розмова, значить пропонуватимуть щось важливе.

— Сідай! — не вітаючись, кинув Лисий через хвіртку і прочинив праві передні дверцята.

Та Сашко вирішив примоститися за ним — справедливо вважав місце позаду водія найбезпечнішим для пасажира.

Їхали мовчки. Підсвідомо Біян відчував, що його знову везуть „у райський куточок”, на берег стрімкої річечки, тому старанно запам’ятовував дорогу — минулого разу місцевість дуже сподобалася, і Сашко плекав надію приїхати сюди на безтурботний уїкенд. Звісно, коли із зграєю буде покінчено!

Цього разу Кувалда вирішив полоскотати Олександрові нерви — на високій швидкості промчав по краю обривчастого берега й різко загальмував у кількох метрах від прірви.

Вийшли. Закурили.

Відчувалося, що Лисий ніяк не наважиться розпочати розмову. Мабуть, на знак солідарності з ним, Біян теж вирішив не підганяти подій, тільки скося спостерігав за своїм недавнім супротивником. Не такий-то він страшний на вигляд, як здалося на перший погляд. Кудись зникла злість з очей, натомість з’явилася туга. Погляд перестав бути безжальним, лише відчуженість і байдужість просвічувалися у ньому.

— Як тебе звати? — не витримав Олександр.

— Кувалда...

— А справжнє ім’я?

— Навіщо воно тобі?

— Так... Просто...

— Кувалда, — сумним голосом повторив Лисий. — Більше тобі нічого не треба знати. До речі, я мрію про реванш. Так що не сподівайся, що ми станемо друзями...

На обличчі злочинця заграли м’язи, у погляді знову з’явилася безжальність: з усього було видно, що рішучість швидко повертається до нього.

„Хлопчик — не подарунок, — подумки відзначив Біян. — Одразу видно спортсмена... Дивно, що так легко

вдалося подолати його на ринку. Мабуть, він просто не чекав такого опору... Не дай боже мати такого ворога..."

— Ось що, — наче підтверджуючи Сашкові висновки, Кувалда грізно рубонув долонею повітря. — Скажу чесно, я був проти, але шеф... Шеф сподівається, що ти працюватимеш на нас... Знаєш, чим ми займаємось?

— Здогадуюсь...

— Ось на цю твою професійну здогадливість і зважає Карл... Мовляв, „його досвід стане нам в пригоді”, — Лисий презирливо сплюнув. — Отже, із завтрашнього дня працюватимемо в парі, перевертню!

— Яким буде завдання?

— Завдання? Простіше не придумаєш... Підстраховуватимемо наших... Врешті-решт, одного разу ти вже успішно продемонстрував, як це робиться...

— Що я з цього матиму?

— Про це дізнаєшся пізніше... У будь-якому випадку — зобидженим не будеш.

— Ні, хлопці... Ця справа не для мене, — несподівано навіть для самого себе відмовився Біян. Просто інтуїція підказувала: „Не форсуй події, зайва поспішність може насторожити злочинців”...

Лисий зітхнув. Не зрозуміло: з полегшенням чи з розчаруванням. Відтак байдуже кинув:

— Так і доповісти шефові?

— Так...

— Чому — можна взнати?

— Набридло дивитися на твою пику... Якщо бачитиму її щодня — збожеволію!

Як не дивно, але таке нахабство позитивно вплинуло на Кувалду. Він загігикав так, що, здавалося, з кущів пооблітають недозрілі плоди глоду.

Досхочу насміявшись, по-дружньому плеснув Олександра по плечу:

— Ти знаєш, я теж про це подумав... Надто мені твоя мордяга не подобається!

Тепер вже реготали обидва.

Заспокоївшись, Лисий подав долоню і представився:

— Мене звати Олексою... Карл вірить тобі. Він сказав:

„Цей хлопець служитиме нам вірою і правдою, бо має зуб на органи”... Погоджуйся, не пошкодуєш... В суботу чекаємо тебе на базарі о п’ятій ранку.

– Я ще подумаю, – невпевнено пробурмотів Біян.

Звісно ж, він і не думав пропускати такої нагоди. „Поламався” для пристойності – і досить!

Х Х Х

Перший „робочий” день Олександра розпочався, коли ще тільки починало світати. Цього ранку в місто прибуло дуже багато автобусів з польськими туристами – близько двадцяти. Комерсантів з-за Бугу відразу оточили юрби перекупників: до закриття барахолки лишилося тільки чотири тижні і вони поспішали заpastися товаром на майбутнє. Шмотки заґрібали мішками, автомобільні магнітоли – десятками, парфумерні набори – сотнями, біжутерію – тисячами. Невдовзі значна частина цього добра перекочувала до бабуть, котрі давно позаймали свої місця і з нетерпінням очікували товар, щоб отримати свої проценти за перепродаж.

Біян і Кувалда тримали під контролем весь майдан, розташувавшись на терасі літнього кафе, яке займало другий поверх ринкового павільйону. Поки що все йшло вдало: заїжджі комерсанти без опору відраховували сотні за дозвіл на торгівлю, група злочинців під керівництвом Алічка спритно обчищала роззяв, непомітно витягуючи з сумок блузки і кофти, „мальвіни” і „піраміди”.

Та ось...

Восьмеро злодіїв звично оточили чергові жертви – молодих поляка і полячку, з усього видно – подружжя, які тільки-но приперли на барахолку величезного клунка. Мить – і чиясь рука, ковзнувши між ногами спільників, шурхнула у мішок за здобиччю. Вхопивши те, що лежало зверху, рука зникла так само несподівано, як і з’явилася.

Але все це добре бачила молода жінка років двадцяти п’яти.

– Дивіться, дивіться!!! – почала репетувати вона.

За хвилю біля подружжя не залишилось нікого, лише

одна сміливиця, яка злякано роззиралася навкруги. З різних боків за нею пильно слідкували вісім пар злодійських очей. Розгублена, вона пішла між лотками, як під прицілом, сподіваючись, побачити хоч би одного міліціонера.

Настав час діяти.

Біян перемахнув через невисокі перильця і стрибнув униз з висоти другого поверху. Ще мить – і він опинився біля відчайдушної жінки, узяв її під лікоть.

– Що, жити набридло, куріпко?

– А я вас не боюся! – незнайомка спритно вивернула руку.

– Не боїшся? Тоді ходімо в міліцію... Подивимося, що у тебе в сумочці... Певно, накрала помади...

– Нікуди я з вами не піду!

– Підеш. Як миленька, – Олександр дужою долонею схопив жінку за талію і поволик її з ринку.

Незнайомка зблідла. Мабуть, їй хотілося кричати, але фрази застрягали десь посеред горла. Проте рішучість з чарівного личка не зникала ні на мить.

– Вам мене не злякати... Ненавиджу! Ненавиджу!

У цю хвилину вона була такою прекрасною, що Біян мимоволі залюбувався. Маленька білява голівка, виразні риси обличчя: яскраві очі, брови наче виточені, губки звабливі... Плюс крихка, беззахисна постать. І така сила волі! Слово честі, Сашко закохався з першого погляду. Тільки от красуня не поділяла його почуттів. „Ненавиджу! Ненавиджу!” – ці слова ще довго бриніли у вухах.

Довівши сміливицю до автобусної зупинки, помітив вільне таксі і змахнув рукою. „Волга” зблиснула правим підфарником і за мить причалила до тротуару.

– Відвезіть її в міліцію, – прочиняючи дверцята, наказав Біян і, простягнувши водієві троячку, з силою уштовхнув жінку в салон.

Автомобіль рвонувся з місця.

Олександр з сумом дивився йому услід.

Може це його доля так швидко віддаляється у таксі?

Втім, метрів через п'ятсот „Волга” зупинилася. Жінка вийшла з машини, гримнула дверцятами і почимчикувала кудись уздовж залізничної колії...

Х Х Х

Базар закінчувався.

Поляки запаковували сумки непроданим товаром. Залишали насиджені місця індивідуали і кооператори. Збивалися у купки різні шарлатани: злодії, фарцовники, аферисти... Сьогодні вони славно попрацювали, обібравши різних неростороп на круглу суму. Тепер їм самим доведеться ділитися з „сильними світу сього”...

Абсолютно не криючись від сторонніх очей, Біян і Кувалда сиділи у „Мерседесі” на автостоянці за триста метрів від ринкової площі.

Першими принесли подать молодші колеги — дрібні вимогателі, котрі обслуговували повій і кооператорів, за ними — кілька чорнявих „наперсточників”, потім виявили бажання поділитися здобиччю фарцовники. Підходили мовчки й тицяли у відкрите віконце конверти з грошима, а Лисий, не перераховуючи, складав їх у „бардачок”.

Коли наручний годинник пропікав чотирнадцяту годину, Кувалда повідомив:

— Все... На сьогодні приймання „бабок” закінчено... Біда тому, хто не встиг розрахуватися...

— Що, є й такі? — посміхнувся Сашко.

— Сьогодні — ні... Втім, наші постійні клієнти ніколи не упираються. Інциденти бувають тільки з гастролерами. Минулого тижня відмовилися платити грузини. Вони у нас скуповують оптом автомобільні магнітофони по шістсот карбованців, а у себе здають більше, ніж по куску... Жлоби, пошкодували кілька тисяч. Чим все закінчилося, ти вже, мабуть, знаєш...

— Ні... Чув лише, що була класна бійка...

— Ну, бійкою, припустимо, це назвати складно. Краще — побоїще. Майже без опору накиндибасили мордяги — й усе... Трьох з них доставили в лікарню. Решта — заявили в міліцію. Ще й досі сидять у слідчому ізоляторі, тягнуть

на сто п'ятдесят четверту, ги-ги-ги... В особливо крупних масштабах!

– Бачу, що у вас добре налагоджений контакт із органами.

– А то як же... От Карл, наприклад, за фахом – адвокат... Ти здивований моєю балакучістю? Даремно! Про це знає все місто!

– Чому ж він й досі на волі?

– Бо ланцюг не замикається на ньому... Зрозумів? Та наше діло маленьке... Головне, що нас ніхто не чіпає...

– Так вже й ніхто...

– Уяви собі, що так... Було, правда, спробував сісти на „хвіст” якийсь стажист, так його свої ж і провчили... Столичних сищиків підіслали – ми їх миттю „розкусили” і знешкодили. Більше не сунуться!

– Скільки ж вам коштує утримання таких покровителів?

– Чимало... Я передаю Карлові п'ятдесят відсотків всієї суми. Він особисто розпоряджається цими грошми...

– Ого!

– Буквально донедавна на моєму місці був Франт, але, як виявилось, він регулярно приховував від шефа значні суми. Тепер його немає в живих – викинувся з восьмого поверху гуртожитка.

Кувалда зітхнув, сумно, тужливо і розпорядився:

– Перерахуй бабки!

Олександр дістав усі конверти, витягнув з них гроші, акуратно поскладав. Вийшла чималенька купка з купюр різної вартості, в основному сто- і п'ятдесятикарбованцевих. Рахував досить довго, бо ніколи не тримав в руках такої суми. Подумки пошкодував, що не довелося попрацювати у відділі по боротьбі з розкраданням соцвласності – ті хлопці рахують гроші не гірше за касирів.

– Тридцять тисяч! – випалив згодом. – Тридцять!!!

– Непогано, – холоднокровно констатував Лисий. – Отже, п'ятнадцять – Карлові, решта – наші...

– На двох?!

– На двох це було б забагато... Нам з тобою досить й п'яти кусків!

У Біяна заокруглилися очі. За один базар – дві з половиною тисячі! Майже стільки, скільки він заробляв в міліції за цілий рік! І ніяких податків сплачувати не треба, ні подушного, ні холостяцького!

– Так буває завжди? – вголос виказав своє здивування.

– Менше штуки за вихідний – не мали ніколи. Приблизно стільки ж заробляє за один базарний день дрібний фарцовник. „Акули” загрибають набагато більше...

– А на які потреби йде решта? Як-не-як десять штук лишається...

– На оплату праці різних шісток, типу Алічка... Втім, з більшістю із них ти вже знайомий... Так, напівкримінальна шушера... До речі, вони не пропустять нагоди помститися нам.

– За що?

– За те, що виявилися меткішими і випередили їх на ієрархічній драбинці... Я в цій компанії теж не дуже давно – кілька місяців. Раніше Карл мав справу тільки з цими покидьками... Та невдовзі зрозумів, що то за клопіт. То хтось у витверезник потрапить, то між собою мордобій влаштують. А нам такої реклами не треба. Надійні, помірковані люди завжди були в ціні. Може тому шеф і наблизив нас до себе? Не хочу хвалитися, але з моїм приходом ці хлопчики враз посумирнішали...

– Базар через кілька тижнів закриють... – Сашко спрямував розмову у потрібне русло. – Не залишимося ми без роботи?

– Не переживай... Ринком наша діяльність не обмежується... Вже є на приміті кілька „грошових мішків”. До речі, керівництво справами по їхньому розкулачуванню, мабуть, буде покладено на тебе, як на людину, котра має певний досвід. Звісно, якщо виправдаєш довір'я шефа. Сьогодні ми маємо зустрітися з ним. Отже, ресторан „Росія” о восьмій вечора... А тепер – бувай! Свою долю не забудь, чижикуні!

Ресторан „Росія” вважався одним з найпрестижніших у місті, але зараз він був схожий на звичайнісіньку забігайлівку – перебої у постачанні горілчаних виробів призвели до того, що адміністрація була змушена дозволити приносити з собою спиртне, і тепер на багатьох столиках стояла у пляшках самогонка, а на одному, останньому у лівому ряду – великий емальований бідон з брагою.

Біян увійшов до зали, обдивився навкруги.

Жодного знайомого обличчя.

Щоб не нудьгувати, вирішив запросити на танок першу-ліпшу симпатичну дівчину. Коли музика стихла і партнершу було проведено до столу, до нього підійшла молода струнка офіціантка і, білозубо всміхаючись, запросила:

– Ідіть, будь-ласка, за мною...

Перетявши зал по діагоналі, звернули у коридор і пішли далі повз кухню, кімнату побуту, адміністративні кімнати. Зупинилися біля дубових дверей. Офіціантка вкрадливо постукала. Невдовзі клацнув замок і Біян побачив за розкішно накритим столом веселу компанію, в якій відразу примітив знайому постать з наголо стриженою головою.

Кувалда привітно махнув рукою, вказуючи на вільне місце між собою і чарівною жінкою, яку Олександр теж впізнав з першого погляду. Це була та сама сміливиця, котра вранці стала на заваді злодіям.

Сашко зрозумів, що його просто перевіряли. Серце миттєво наповнилося образою і навіть ненавистю до красуні. „От яка ти, виявляється! А я мало не закохався, дурень... Ну, думаю, героїня... Яка чесна, яка безстрашна...”

– Знайомся, це – Карл, це – Микита. Олексу ти вже знаєш, – тим часом щебетала жінка. – Ніна, Валя, Ірина і... (вона тицьнула себе у груди тендітним пальчиком) ... Людмила!

– Олександр...

— Сідай, друже, не стидайся, ти ж винуватець сьогоднішньої вечоринки! — подав голос Карл.

Помітивши, що Біян здивувався, пояснив:

— Хіба тобі Олекса нічого не казав?

— Ні.

— Міг би й сам здогадатися, хлопче... У тебе сьогодні що? Правильно, свято! Перша получка, як не як. І чимала! Отже, пригощай дорогих гостей!

Тільки тоді Сашко помітив, що на столі ще нічого недоторкано. Розкоркував пляшку азербайджанського коньяку „Гюль-гюль”, накрапав кожному по грамів п'ятдесят.

Карл підвівся із чаркою в руці, під рідкий підлабузницький смішок кинув:

— Я пью за то, чтоб умер ты!

— Це єдиний тост, який знає шеф, — зашепотів Кувалда на вухо Біянові. — Кожний з нас чув його вже по разів тридцять...

— Лет через сто иль через двести, — нарешті, продовжив Карл. —

— В расцвете сил и красоты,
В объятьях молодой невесты.
И то, чтоб смертью не своей,
А от руки ревнивца-мужа,
Который младше и милей,
Зато жене уже не нужен!

Під аплодисменти дівчаток шеф за одним духом випив коньяк і гордий сів на своє місце.

Олександр теж не став „мусолити” чарки — миттю проковтнув ароматну рідину і накинувся на закусь, яка виявилася доволі різноманітною і апетитною. За „роботою” не забував нішком споглядати за Карлом. Такий собі вайло, товстий, неповороткий. Риси обличчя досить приємні, навіть привабливі. Добродушна посмішка, веселі блискучі очі... Одним словом, простак, свій хлопець, а ні в якому разі не ватажок зграї рекетирів. З ким же ти зв'язаний, телепню? Хто надійним щитом прикриває тебе і твою банду?

Пили довго. Навіть коли у ресторані перестав грати оркестр і сп'янілі відвідувачі почали розходитися по

домівках, за дубовими дверима рікою текла горілка, лунали тости і безсоромне попискування дівчат, яких тисли усі по черзі.

Лише Сашко не зачіпав нікого, чим викликав здивування Людмили.

— А ти не хочеш притулитися до своєї куріпки? — ніжно прошепотіла вона, коли видалася вільна від настирливих кавалерів хвилина, і припала грудьми до Біянового торса.

— Я не по цій частині, — віджартувався Олександр і зробив вигляд, що dokonує заливне.

— Ти ображаєшся на мене? (жінка наставила звабливі пухкі губки)... Думаєш, продажна... А плювать я на все хотіла. Карл добре платить. Ресторани, пансіонати... Щоб я бачила за свої дев'яносто керебе? Чоловік попався п'яниця, минулого року розлучилися. І пішло-поїхало... Втім, я ні про що не шкодую. Іди, я хочу поцілувати тебе... Чого ти такий несміливий?

— Вибач, мені треба вийти, — не знайшовши нічого кращого, пробурмотів Сашко і, схопившись з місця, пошкандибав до дубових дверей, котрі вже давно були не на замку — мабуть, через те, що офіційно ресторан вважався зачиненим, відпала необхідність ховатися від сторонніх очей.

За порогом мало не зіштовхнувся з офіціанткою.

— Ти куди? — спитала вона і жестом запропонувала Біянові повернутися.

— Хлопчики, розбігайтеся, — проспівала тоненьким голосочком, увійшовши слідом за Олександром в банкетний зал.

— Ще півгодини, Марієчко, — попросив Карл.

Офіціантка підбігла до нього, щось прошепотіла на вухо.

— Все, втікаємо! — адвокат рішуче підвівся. — Продовжимо на природі. Збирай, Марічко, дорожню пайку... Ковбаси клади побільше і „Шампанського”!

— Розраховуватися хто буде? — несміливо поцікавилася дівчина.

Пальцем, на якому виблискував масивний золотий перстень, Карл недбало вказав на Сашка, котрий про-

довжував стояти біля дверей, щоб не потрапити до рук Людмили, і владно кинув:

– Він!

За кілька хвилин все було приготовлено.

Залишали „Росію” з двома великими сумками. В одній лежав провіант, друга була щільно напхана пляшками. Все „задоволення” обійшлося Біянові у сімсот карбованців...

Х Х Х

До лісу вирушили двома автомобілями: вже знайомим „Мерседесом” і новісінькою „дев'яткою”, в котру її власник – Микита – примудрився забрати всіх дівчат. Біян добре усвідомлював, для чого так вчинено – щоб у салоні іномарки він усамітнився з шефом. Треба ж познайомитися з новачком поближче!

Карл розпочав розмову, як тільки Кувалда-Лисий натис на газ і відпустив зчеплення.

– Радий бачити тебе в свої компанії, Олександрівничу, радий... Ти вже вибач, що зустріли тебе не вельми шанобливо...

– Я не скаржився...

– Ми мусили зробити невеличку перевірку... Сам знаєш, як нам живеться: і міліція намагається притиснути, і КДБ, і прокуратура... До речі, тобі не сниться покійний Рябчук?

– Інколи... На зміну погоди... Ви й про це знаєте?

– У мене скрізь є свої люди... Слід визнати, репутація у тебе серед наших хлопців непогана. Щоправда, кількох з них ти позбавив життя, але служба є служба.

– Я поступав так, як мені підказувало сумління, а вийшло...

– Що й казати, негарно з тобою повелися, негарно... Втім у кожному повороті долі слід вбачати позитивне. Не витурили б тебе з органів і ми б ніколи не зустрілися, не заприятелювали... А ми станемо друзями, чи не так? Скажу відверто: мені потрібна людина, яка пройшла через горнило оперроботи...

– Хіба тут таких мало?

– Бачиш, своїх всі знають... Скажуть, мало того, що

Карл купив всю міліцію, так ще й почав у рекетири ментів набирати! Підуть небажані розмови, плітки...

– Що вони тобі?

– Боюсь заздрісників! Знаєш, є така категорія людей: самі не живуть, але й іншим не дають... Один такий нещодавно у міськвідділі з'явився... Тріпає мені нерви гірше за власну дружину... Спробував було зробити так, щоб його перевели в сусідню область – не вийшло... Викрутився, замухрашка: мовляв, мати тяжко хвора, доглядати треба, а на переїзд старенька не погодиться... Компромат підкинули – легким переляком відбувся... І далі збирає факти, плете своє павутиння, павук бісів!

– Купити не пробував?

– Чого ж ні... Не бере!

– Мало давав...

– Я не скупий.

– Доможись, щоб його перевели в інший відділ: в штаб чи у партком... Буде перекладати папірці й дякувати долі...

– Цей варіант теж обігрували... Вперся рогом: нікуди я з оперативної роботи не піду, краще звільняйте з органів. Але пам'ятайте: я буду скаржитися. Фанат!

– Що ж, лишається тільки одне...

– Я радий, що ти розумієш все з півслова... От ви з Олексом і приберете його!

– Я не вбивця! – роздратовано вигукнув Сашко.

– А Філон? А Гоша? У тебе немає іншого виходу, Біяне... Якщо ти відмовишся стріляти в лягавого – отримаєш кулю замість нього. Зрозумів?

У Олександра свербіли руки. Так хотілося вхопити товстуна за горлянку і придушити просто тут, в „Мерседесі”. Але якось він пересилив себе і тільки зміряв Карла лихим, недобрим поглядом.

– Гарзд, – прохрипів. – Тільки вперше і востаннє...

Адвокат поблажливо посміхнувся:

– Не вперше, друже, не вперше... Ми начувані, який ти влучний стрілець, можна сказати – снайпер... До речі, Олекса хвалився, що теж досконало володіє будь-якою зброєю... Сьогодні й позмагаєтесь...

– Я? – Кувалда на мить забув про кермо й повернув до них здивоване обличчя. – Я?!

Але його ніхто не слухав.

– Добре, – неохоче погодився Сашко. – Тільки запам'ятай: я не „пацан”, не Алічок... Якщо ти хочеш мати в моїй особі тільки вишибалу, котрий збиратиме податі з повій і час від часу пострілюватиме в бік ворогів – то ти помиляєшся... Так, я мрію помститися своїм колишнім колегам, але не таким чином. Я добре знаю методи слідства, тактику оперативних служб, гадаю зміг би попередити чимало несподіванок. Сподіваюсь, що мій досвід став би у пригоді і при плануванні широкомасштабних фінансових і торгово-закупівельних операцій...

– У нас таких фахівців й без тебе вдосталь... Що, де і по якій ціні – серед ночі дадуть відповідь. А от над тим, щоб використати тебе в ролі консультанта, я ще подумаю. Мабуть, так воно і буде. Хоча й для біцепсів робота знайдеться... З нового року відмінять статтю про спекуляцію, знаєш, скільки бізнесменів відразу розплодиться? Не жирно їм буде, як ти вважаєш? Ділитимуться з нами по-братськи – гарантуватимемо їм безпеку. А якщо ні – нарікатимуть тільки на самих себе.

– Щось я не чув про скасування сто п'ятдесят четвертої, – невпевнено заперечив Біян.

– Газет не читаєш, друже... На ринкову економіку як-не-як переходимо. Вільне ціноутворення. В різних регіонах одна й та сама річ матиме різну ціну. І якщо хтось із наших підопічних торгуватиме, наприклад, в Баку автомобільними стереомагнітофонами з реверсом не по тисячі шістсот, як місцеві бариги, а хоча б по півтори штуки – на нього дивитимуться не як на спекулянта і фарцовника, а як на... Якщо не на героя, то, принаймні, добру людину, яка економічними методами збиває ціну. Це називається демпінг, друже!

Сашко промовчав.

Невже ті, кого він вважав злодіями і з ким боровся в силу своїх службових обов'язків, тепер діятимуть легально і отримуватимуть ще більший „навар”, користуючись неповороткістю нашої хронічно хворої економі-

ки? Он як варнякає Карл... Його послухати – то спекулянтам у кожному місті треба пам'ятник ставити... А, може, він правий? Може, заздрість говорить в мені, коли клянущі фарців? Вони ж одягають тисячі людей. Хай по божевільних цінах, але все ж таки забезпечують населення тютюном і горілкою... Але, якщо так, тоді для чого покладено стільки років на боротьбу з цим невід'ємним явищем нашого „щасливого” сьогодення?

х х х

„Райський куточок” зустрів гоп-компанію дрібним нічним дощем, теплим і лагідним, як саме літо. Його легке накрапування нікого не злякало, навпаки, дощ був якраз до речі розгорячілим від алкоголю людям. Біян навіть скинув сорочку, щоб трохи охолонути під водяними струминками після рясного ресторанного „вливання”.

Відразу взялися виконувати забаганку шефа: кнопками прикріпили до одного з дубів фірмову мішень і спрямували на неї світло фар „Мерседеса”. Затим Карл вручив Кувалді новенького „ТТ”, повну обойму патронів і наказав:

- Нумо, покажи своє мистецтво!
- Та я навіть не знаю, як його заряджати!
- Біяне, допоможи!

Сашко вставив обойму і передав пістолет конкурентові. Лисий виставив вперед руку і почав гарячково натискувати на курок. Один, два, три, чотири, п'ять, шість, сім, вісім... Микита підбіг до мішені, зірвав її і підніс до шефа.

– Слабо! – з розпачем у голосі констатував Карл. – Шість куль в „молоці”, а двох взагалі немає! Давай, Біяне! Микита, чіпляй нову мішень!

Сашко присів на коліно і міцно стиснув „ТТ” двома руками. Стріляти по світловому променю фар – що може бути легше? Сім куль лягли в „десятку”, одна – трохи нижче.

– Ого! – вихопилося у Карла, коли Микита приніс простріляну мішень.

Всі зааплодували.

Тільки один Сашко не проявляв радості. Перед його очима стояв Кувалда з пістолетом. Біян був впевнений, що той виб'є якщо не „десятки”, то, принаймні, „дев'ятки” чи „вісімки”. Стрілець стрільця впізнає завжди. За якимись специфічними рухами, за постановкою тіла, нарешті, за манерою цілитися. Мало того, що Лисий прикидався, буцім-то не знає, як заряджати зброю, він ще й навмисно палив повз мішень. Для чого?

Тим часом веселощі почали досягати апогею. Після кількох келихів „Шампанського” Валя стала демонструвати стриптиз, Ніна кудись зникла з Кувалдою, а Ірина напівдрімала на широких грудях Микити.

Людмила не припиняла спроб викликати прихильність Біяна (певно, таке мала завдання), але той був неприсутній, мов скеля, і втікав до Карла, тільки-но жінка починала черговий наступ.

Врешті-решт адвокат зрозумів, що Людмила набридає його новому приятелеві, тому відкликав Сашка вбік і довірливо зашепотів:

— Ти, я бачу, ненавидиш жінок, так само, як я...

— Ні... Просто ця лярва не в моєму стилі, — щоб у ньому не запідозрили аскета, відповів Олександр.

— А хто в твоєму?

— Валя! — навмання кинув Біян. — Люблю таких... безсоромних... Роздяглася собі — й балдіє. І нікого їй не треба...

— Що ж, смак у тебе непоганий... Скажу відверто: я сам хотів сьогодні погратись з нею, але поступлюся тобі. На ніч Валя поїде в твій сарайчик.

— Дякую.

— Ти приємний співрозмовник... Давай вип'ємо ще?

— Давай!

Карл пошарудів лівою рукою в траві позаду себе, дістав розкорковану, але майже повну пляшку „Шампанського” і наповнив іскристим напоєм два пивні кухлі. Біян, який на природі пив через раз, спокусився звабливими бульбашками і за кілька ковтків осушив бокал.

Адвокат посміхнувся і відставив свій кухоль в сторону.

Цю посмішку Олександр запам'ятає надовго. Мальовнича галявина, освітлена двома парами потужних автомобільних фар, одутловате, добродушне обличчя Карла — і посмішка: хижа, злорадна, єхидна... Коли він зрозумів, чим викликаний цей прояв шефової радості, було вже пізно. За кілька хвилин його прорвало. Язик, який, здавалося, надійно приклеєний до піднебіння, раптом завертівся, як жорна млина...

„Болталгін! — здогадався Біян. — Так ми називали препарат, який іноді давали злочинцям, аби розв'язати язики!”.

Але нічого подіяти з собою він вже не міг, як не збирав волю в кулак. Страшне відчуття: знаєш, що тріпатись не треба, а слова самі ллються з горла:

— Думаєш, тільки у тебе, Карле, все схоплено? Кожна більш-менш респектабельна група має вихід на органи... Докази? А те, що в нашій країні не було ще жодного широкомасштабного процесу над мафією — і є найкращий доказ. Міліція хапає тільки одинаків, або якусь дрібну банду, яка сильно „нашкодила” і не ліквідувати її вже просто неможливо. Нерідко така ліквідація відбувається з прямого благословення мафіозних босів. І всі зв'язки — як обрубані... Ну, де ти, наприклад, бачив, щоб на лаві підсудних опинилися разом продавці, які обдурюють покупців, завідувачі і директори магазинів, котрі їх на це штовхають, начальники управлінь торгівлі, ревізори, контролери, яким ці директори платять данину, представники правоохоронних і рад-парторганів, котрі всіх їх прикривають? У нас навіть таких палаців правосуддя немає, щоб їх разом зібрати...

От і виходить, що міліція вихоплює тільки одну ланку, яку злочинці без особливих складнощів відтворюють і спокійно продовжують робити свої справи...

„Заткнись! Заткнись!” — поки ще не зовсім розвезло наказував мозок, але балакучий язик вже давно не підкорявся йому. Залишилося тільки покладатися на бога...

— Думаєш, обехаєсники не знають, що копчену ковбасу скрізь роблять з м'яса не першого сорту, як вимагає технологія, а з другого? Чи що на кондитерських

фабриках крадуть коньяк, спирт, шоколад, масло, яйця, бо не докладають цих продуктів в цукерки і торти? Знають! Тільки спробуй, доведи. Цілий відділ працюватиме півроку, не покладаючи рук. А ми всі комфортні. Хочемо бути добротно одягнутими, смачно їсти і спокійно спати... Окремі люди, не ті, кого називають злочинцями, не ті, хто мусить захищати від них суспільство, — не винні. Винна система, яка принижує людину щомиті, на кожному кроці, провокує її на протизаконні дії... Уяви собі, чоловік завідує розподілом автомобілів. Що він не зробить собі одну тачку на рік? Ніколи не повірю! Отже, придбав без черги „шосту” чи „сьому”, а це на чорному ринку — тридцять-тридцять п’ять, а то й усі сорок штук. Непогано, правда? Враховуючи, що його щорічна зарплата максимум три — чотири „куски”. Навіщо тоді працювати на систему, краще на самого себе. От він і кине всі сили на те, щоб добитися машини, а не на те, щоб сумлінно виконувати свої посадові обов’язки...

Або інший приклад. Чиновник з банку, звичайнісінький клерк, який має доступ до валюти. Хоче — дасть, хоче — не дасть, бо ж на всіх її не вистачить. А народ валом валить у капкраїни... Австрія, Туреччина. Знаєш, чому? Обмінюють дві тисячі керебе. По офіційному курсу це триста двадцять шість доларів. Загнав їх одразу по двадцять дерев’яних за одного й отримав не багато, не мало — шість з половиною тисяч! І їхати нікуди не треба. Відтак, повернемося до клерка. Для рядових туристів — валюти немає! А для своїх — будь ласка, залиш тільки двадцять шість доларів. Все дуже просто, навіть елементарно. І всім це відомо, тільки така сис-те-ма. Вона створює максимум зручностей для своїх „вірних служителів”. Як з цим боротися? Візьми розшук... Ми постійно відчували тиск з боку вищестоящих органів: того — не чіпайте, цього — не допитуйте, з цими не зв’язуйтесь, а цих — взагалі треба відпустити... Це зверху. А знизу? Спробуй, затримай когось з місцевої мафії. Почнуться дзвінки, погрози, шантажування. Дружина боїтиметься йти сама на роботу, діти — в школу. Ми ж бо всі члени одного суспі-

льства і міліціонери у соціальному плані – чи не найслабше захищена його ланка... Був у нас один сержант – Льонька... Метр з шапкою... Патрулював ввечері по нових мікрорайонах. Якось бачить: жлоб іде дво metroвий. Пика видалась знайомою. „Ага, – згадав. – Це ж кадр спецкомендатури”. А час уже пізній, „хімікам” гуляти не дозволяється. От Льонька і бовкнув: „Ваші документи”. А той жлоб, довго не роздумуючи – хап його за ноги і головою в асфальт. Відчув сержант, що втрачає свідомість, вихопив пістоля – і у ногу зекові... Що ти думаєш? Потім в одній палаті лежали. Той жлоб зранку до вечора знущався: „Придушу я тебе, мента смердючого... Живим звідси не вийдеш”. Льонька ночами не спав, чекав, коли той від погроз до діла перейде. Та це не найстрашніше. Прикро вразило інше: до зека – щодня гості: родичі, друзі, а до нього – нікого. Сирота він. За два тижні так ніхто з „братів по зброї” і не провідав. Повернувся сержант на службу, а на нього новий сюрприз чекає: мовляв, проти тебе, друже, порушено кримінальну справу щодо незаконного застосування зброї – батьки того „хіміка” подали позов до суду... Щоправда, виправдали його, але ж посивів хлопець передчасно. Відтоді на чергування почав ходити без пістолета. А якщо десь побачить підозріле обличчя – відразу на інший бік вулиці переходить...

Під час Біянової сповіді адвокат сидів незворушно, намагаючись не пропустити жодного слова. Олександр неймовірними зусиллями волі стримував себе, щоб не наговорити дурниць, типу: „Як я вас ненавижу”, але сили швидко залишали його.

„От клятий болталгін! – майнула твереза думка. – І знаєш, що треба припинити цей словесний понос, і нічого не можна подіяти... Тільки б не виляпати, що я виконую завдання. Тоді відразу клямка... Краще напитися і відключитися зовсім”.

– Давай ще по соточці, Карле, – попросив Олександр.

Коли шеф простягнув повну пляшину коньяку, оперативник зубами відкоркував її і просто через шийку миттю виплеснув у горлянку сорокаградусну рідину. Він ще щось плів, на зразок: „Ментів я тепер зненави-

дів... Помста буде жорстокою... Ви ще побачите, на що здатний капітан Біян...", але алкоголь швидко зборов його.

х х х

Прокинувся Сашко в своїй тимчасівці від того, що рука уві сні намацала поруч щось тепле й м'яке. Розтулив очі і побачив... Валю! Її оголене тіло було надійно приховане під ковдрою. Назовні виглядало тільки личко – юне, чисте, напівприкрите розкуйовдженим каштановим волоссям.

„Все ж таки Карл дотримав слова. Тільки пуття від мене, як з цапа вовни – всміхнувся. – Видно, нічого страшного я не вибовкав, коли лишився живий... Цю лярву, мабуть, підсунули з тією ж метою – розв'язати язика. Жінки, часом, діють краще за наркотик!„

Будити Валентину не став – повернувся до неї спиною і захропів...

Коли прокинувся вдруге, дівчина сиділа поруч і гладила його по обличчю.

– А ти мужчинка нівроку, міцний, – прошепотіла і вкусила за вухо.

„Звідки такі дані? Невже можна було щось пізнати з „колодою“?

– Такий ніжний, такий приємний, – і далі „заводила“ його красуня. – Відразу видно справжнього чоловіка...

„Відчепися... Башка тріщить так, що не до сексу!“

– Може, похмелимося? – наче читаючи його думки, продовжувала наступ Валя.

Невідомо звідки в її руках з'явилася пляшка „сухари-ка“.

– Візьми склянки у тумбочці, – не в силах відмовитися від такої спокуси, прохрипів Олександр.

Вино подіяло, як бальзам на рани. Але Біян знав, що це полегшення ненадовго, тому з розпачем подивився на порожню пляшку, мовляв, от би зараз наповнити її чимсь міцнішим...

Та, видно, молода спокусниця краще знала, що йому треба. Її ласки були витонченими і ненав'язливими, такими, що Біян врешті-решт не витримав – почав

несамовито цілувати її губи, щоки, каштанове волосся. Так добре йому не було ще з жодною жінкою: жагуче і полум'яно, але, тим часом, ніжно, палко, і, що немало-важливо, зовсім не вульгарно. От що значить професіоналізм!

Коли Сашко виснажений, але задоволений безсило опустився на ліжко поруч з красунею, то з радістю відзначив, що кудись зник тупий біль в голові, минула нудота.

Не дарма ж у народі кажуть: „Нема краще зілля – ніж дівка на похмілля!”.

х х х

Той день Олександр і Валентина провели разом: блукали містом, обійшли мало не всі кав'ярні, пили пиво у затишному підвальному ресторані, купалися у невеличкому, але дуже чистому, з піщаним, зернистим дном озері, плавали по ньому на човні...

Тієї миті жінка була чарівною. Ось вона нахиляється, щоб дістати лілею, волосся спадає з човна і торкається води...

„Господи, – подумалося Сашкові. – Чому найгарніші жінки – повії? Чому так легко кидаються в обійми інтуристів, доморощених товстосумів, а то й злочинців? Невже тільки за гроші, від бажання жити більш-менш розкішно?”.

Але думки думками, а з Валею йому було приємно, тому прощатися з нею Біян не мав наміру – запропонував красуні й на цю ніч лишитися у тимчасівці, на що жінка відразу дала згоду.

Ось і чепурний будиночок Петрівни, силует автомобіля біля нього. Так і є – „Мерседес”! З нього виходить Кувалда і крокує назустріч.

– Хе... Ви швидко порозумілися, – недбало кидає замість привітання...

Біян розсміявся.

– Так... У нас виявилось спільне захоплення...

– А ми з Петрівною пательню насіння знищили, поки вас чекали. Вже збирався додому їхати – думав ти не

прийдеш... Гульки – гульками, але й роботу не варто забувати. Про завдання пам'ятаєш?

– А то як же...

– „Пушка” де?

– А от цього я, друже, вибач, не знаю... Набрався вчора, як жаба мулу...

– Це точно... Карл сьогодні півдня сміявся, мовляв, ох і жадібні ж ці лягаві до спиртного. Так де „пушка”?

– Я ж сказав: не маю найменшого поняття...

– Не бережеш ти подарунок шефа, не цінуєш... Дарма... Дарма... „ТТ” на чорному ринку втричі дорожче за „Макарова” коштує. Приблизно дві з половиною штуки, хлопче...

– Я відкуплю...

– Не треба. Візьми пістоль у мене в „бардачку”. Він випав, коли тебе витягували з машини. Дякуй долі, що поруч був я, а не Микита – до його брудних рук все липне...

– Спасибі.

– Завтра зустрічаємось раненько. Може мені заночувати у тебе?

– Вибач, Олексю, але сьогодні я маю з ким спати!

– Зрозуміло... Що ж, тоді бувай. Я приїду о сьомій. Дивись, щоб не довелось будити...

Попрощавшись з парочкою, Лисий вскочив у „Мерседес” і за мить запустив двигун.

А Біян з Валентиною, обійнявшись, крокували асфальтовою стежечкою до тимчасівки.

На лаві в садочку сиділа Петрівна.

– Ну й меткий же ти, квартиранте! – тільки й змогла вимовити вона.

х х х

Кувалда наче у воду дивився: о сьомій ранку Біян спав, як убитий.

Олекса посигналив і побачив, як сколихнулись фіранки на вікні тимчасівки. Підганяти не став, терпляче чекав в машині, поки Сашко умиється і одягнеться. Олександр і так старався вибратися швидше, бо відчу-

вав провину перед колегою. Але цмокнути Валентину, котра ще спала, у соковиті губки не забув.

Вибіг, сів поруч з водієм, привітався.

— Куди шлях тримаємо? — спитав.

— Побачиш... Ми мусимо прибрати одного опера. Ти ж це знаєш... Я розвідав, де він живе. Сьогодні прослідкуємо, як він добирається на службу, де обідає, чим повертається додому. А завтра... Завтра буде твоя робота...

— Чому моя?

— Ти ж бачив — я у нього з двох метрів не влучу!

— Все одно — стрілятимемо разом!

— Боїшся?

— Хто хоче мати на совісті зайвого трупа? А так, ні я, ні ти не будемо певні, хто з нас убивця...

— Все одно нічого не вийде — пістолет тільки один!

Швидко виїхали на загородню вуличку, підїхали до поля, на якому ще недавно колосилося жито.

— Он, бачиш, його хата третя ліворуч, — повідомив Олекса. — О восьмій Володька йде на роботу...

— Ти знайомий з ним?

— Ні... Бачив кілька разів. Пацан. Років двадцяти семи. Одне слово, комсомольського віку. За чином — старший лейтенант... Старший лейтенант Приходько!

— Одружений?

— Так... Двоє діточок: синок і донька. Відповідно шести і двох років, — Кувалда чомусь зітхнув. — Але облишмо сентименти... Собака він. За це йому — собача смерть!

Невдовзі за кукурудзяним рядочком, що виднівся на горбочку за залізницею, з'явилась чиясь голова. Поворот, дерев'яний місток через кювет і Олекса з Сашком побачили невисокого, стрункого чоловіка у цивільному з шкіряним „дипломатом” в руці.

— Це він! — прошепотів Кувалда.

Приходько перетяв поле проторованою стежкою і навіть не звернув уваги на „Мерседес”, прихований за розлогим кущиком на межі між полем і невеликою тополевою алеєю.

Вийшовши на автомагістраль, не пішов до автобусної

зупинки, як передбачали змовники, а зупинив першу-ліпшу автомашину – бортовий „ЗІЛ” і зник у кабіні.

– У погоню! – скомандував Лисий.

Наздогнати вантажівку було зовсім нескладно. Особливо не маскуючись, сіли на „хвіст” „ЗІЛові” й супроводжували його мало не до центру. Весь цей час за „Мерседесом” тримався темно-коричневий „Москвич” останньої моделі. На всякий випадок Біян запам’ятав його номер – 36 – 15 і прикмети водія: кучерявий юнак років двадцяти, обличчя смагляве, циганського типу, ніс довгий, плоский, сонцезахисні окуляри з наклеєною лейблєю...

Неподалік од міськвідділу міліції Приходько вийшов з кабіни й далі пошкандибав пішки.

– Отже, пришити мента найкраще посеред поля, – підбив підсумки розвідувальної акції Лисий-Кувалда. – Зустрічаємося завтра о сьомій!

х х х

Цього разу Олександр не проспав. Точніше, тієї ночі він зовсім не зімкнув очей.

Що робити? Застрілити свого? Замучить сумління... Убити Кувалду? Вся операція піде коту під хвіст... Он скільки часу пройшло, а вийти вдалося тільки на адвоката, який не дуже то й криється. До тих, хто над ним – жодної нитки! А може, це – чергова перевірка і Приходько такий же мафіозі, як Карл чи Лисий? Ні, не схоже... „ТТ” – справжній, і набої не холості. Навіщо ж підставляти свою людину під дуло пістолета? Одне ясно: мене хочуть пов’язати кров’ю... Чим же насолив їм цей старший лейтенант? Непогано б було довідатися!

„Отже, стріляти в свого я не стану... Що зроблю? Бог його знає... Як кажуть росіяни: „Утро вечера мудренее”, – розсудив Біян...

За п’ять хвилин на сьому він був вже за хвірткою. Невдовзі підкотив „Мерседес”.

– Щось ти, друже, не в кращій формі, – уздрівши зім’яту від безсоння фізіономію компаньйона, шпигнув Олекса.

– Подивись на себе! – відповів тим же Сашко.

І дійсно, — на обличчі Кувалди яскраво відобразилася та ж сама „хвороба” — червоні, заспані очі, „мішки” під ними, хворобливого кольору, зелені щоки.

Виїхали на широку автомагістраль, звернули праворуч. Лисий вів машину, як ніколи, нервово, раз по разу зиркаючи у дзеркало заднього виду.

„Чому він так нервується? — дивувався Сашко. — Стріляти в міліціонера відмовився, вночі теж явно не спав... Не подобається мені все це. Цікаво, що він затіяв?”.

— Подивися уважно назад, — тим часом попросив Лисий. — Тобі знайомі ці „Жигулі”?

Біян обернувся. Темно-синя „сімка” ні на метр не відставала від „Мерседеса”. Ні, автомобіль був незнайомий. Та ось поруч з водієм... Кучеряве волосся, окуляри з лейблєю...

— Ці хлопці вчора теж їхали за нами. Тільки „Москвичем”...

— Молодець! — похвалив Кувалда. — Як ти думаєш, чиє завдання вони виконують?

— Карла! Він нам не довіряє, от і підіслав шпиків, щоб прослідкували, чи приберемо ми мента...

— А ти впевнений, що це — не лягаві?

— Звісно... Хлопці — непрофесіонали, це відразу кидається у вічі...

— Треба провчити їх...

— Треба! — охоче зголосився Біян і подумав: „Дива! Плюс до всього він ще й запропонував позбутися стеження. Чому? Такий розвиток подій тільки на руку мені...”.

Лисий тим часом додавив газку, але „сімка” не відставала.

— Що у них, двигун чи ракети? — знервував ще більше.

— Дай я сяду за кермо! — попросив Сашко.

Біля центрального гастроному, який відчинявся раніше за інші, зупинилися. Вибралися з салону і почимчикували в магазин. Вже через вітрину побачили, що „сімка” плавно об’їхала „Мерседес” і причалила до бордюру у двохстах метрах від них. Перекинули по склянці соку і пішли до машини.

Біян сів за кермо, повернув ключ запалення, вижав зчеплення і увімкнув передачу... Проїжджаючи повз „Жигулі”, посигналив і помахав хлопцям рукою, наче давнім знайомим. Ті зробили вигляд, що нічого не помітили.

За кілька хвилин вибралися з центру на кільцеву чотирирядну трасу. Біян їхав із швидкістю сорок кілометрів на годину, чим немало здивував свого компаньйона. Але спитати, що він затіяв, Лисий не наважувався.

Помітивши в дзеркалі „КАМаз”, Сашко, нарешті, почав розганяти „тачку”. Так вони й мчали невеличкою колоною: спереду – „Мерседес”, за ним – „сімка”, позаду – вантажівка. Невдовзі на очі почали потрапляти знаки „Ремонт дороги”. Для руху лишилася тільки одна смуга у попутньому напрямку. Ліворуч замість дорожнього полотна – купи щебеню, бордюри, якісь бетонні брили, покинута без нагляду техніка. Біля асфальтоукладочної машини Біян зупинив автомобіль. Об’їхати його переслідувачі не змогли б навіть, мотоциклом. Підтискувана ззаду потужним „КАМазом” „сімка” приречено наближалась до Сашка з Олексою, котрі, виграючи біцепсами, злорадно посміхалися, спершись на кузов „Мерседеса”.

Не зважаючи на протести водія вантажівки, які проявлялися у безперервному натискуванні на звуковий сигнал, компаньйони поволі пішли до нерухомих „Жигулів”. За мить Біян витяг із салону водія, а Кувалда – „цигана”. Бити не стали – лише надавали копняків й відпустили на усі чотири боки. Відтак Лисий повернувся в своє авто, а Сашко вирушив слідом „сімкою”. Через декілька кілометрів „Жигулі” покинули на трасі, а самі „Мерседесом” поспішили до будинку Приходька – часу лишилося обмаль.

Старший лейтенант з’явився на стежці раніше, ніж учора. За пригодами Біян так і не встиг придумати нічого путнього. Вирішив покластися на випадок – стиснув міцніше пістолет і ступив на стежку. Та, раптом, сталося непередбачене: Кувалда ззаду накинувся

на нього і вибив зброю. В його руці зблиснуло лезо ножа.

„Непідходящий час ти вибрав для реваншу, хлопче”, — майнула думка.

Але робити нічого — довелося захищатися!

Першу атаку відбив вдало: заломив правицю Олекси за спину і той був вимушений розтиснути пальці. Фінка випала на землю неподалік від пістолета. Тепер переваги в озброєнні не мав ніхто. Але й перейти в контратаку не вдалося — Лисий вислизнув, мов вугор. Сили були приблизно рівними і вони знову, як на базарі, довгий час стояли один проти одного, вчепившись руками в плечі супротивника, пронизуючи його злими поглядами.

У такій позі й застав їх Приходько, котрий ще здалеку помітив бійку і прибіг розбороняти. Біян з Кувалдою на мить знову стали спільниками і обидва переключилися на міліціонера. Цієї миті цілком вистачило, щоб надовго вирубити „рятівника” — два могутні удари в щелепу відкинули Приходька далеко в бік і тепер він лежав нерухомо на спині, прикритий „дипломатом”.

Бійка розгорілася з новою силою. Супротивники раз по разу здійснювали спроби заволодіти зброєю, але тільки-но хтось із них нахилився до ножа чи пістолета, як інший застосовував всі свої знання і сили, щоб запобігти цьому. Врешті-решт обидва зрозуміли безперспективність цих спроб й почали покладатися тільки на свої м'язи. Лупцювали один одного несамовито, руками і ногами.

Цього разу удача була на боці Кувалди. Скориставшись секундною Сашковою розслабленістю, він спочатку приголомшив суперника потужним ударом в сонячне сплетіння, а потім звалив з ніг звичайною підніжкою.

Біян розпластався на землі. От-от чужі пальці доберуться до його шиї, тоді все... Перед очима, як перед смертю, калейдоскопом пробігли події останніх тижнів: виклик Хмари, знайомство з Петрівною, Алічком, Лисим, Карлом, Валею... Наче з інших світів долинула фраза Олекси:

— Тут тобі й клямка, перевертню!

Чому це він вдруге обзиває його цим образливим словом? Напруживши м'язи шиї, Олександр притулив підборіддя до грудей і вхопив зубами волохату лапу, яка саме підбиралася до горлянки. Щелепа, як капкан, зчепилась намертво. Лисий заверещав не своїм голосом і смикнув рукою так, що ледь не повиривав Біянові зуби. Миттю відскочив у бік.

Знову стали один супроти одного, не наважуючись продовжувати боротьбу. Обидва були такі знесилені, що мало не валилися з ніг.

— Скажи, чому ти не дав мені застрілити поліцая? Чому обзивав перевертнем? Чому запропонував позбутися „хвоста”? — домагався Олександр, якому не давали спокою ці запитання.

Лисий не відповідав, тільки сопів, як захеканий собака.

Тоді Сашко вирішив піти ва-банк.

— Я — капітан міліції, — сказав тихо, але рішуче.

— Колишній, — прохрипів Кувалда і сплюнув.

— Я виконую завдання!

— Брешеш!

— Зараз я не зможу довести тобі свою щирість. Доведеться повірити на слово... Допоможи нам і ти вийдеш чистим з гри. Вони все одно приречені. А тебе я врятую. Скажу, що ми діяли спільно, у парі...

Олекса несподівано розсміявся. Біянові навіть здалося, що він божеволіє. Уявіть собі: на безлюдній стежці стоїть людина, побита, пошарпана, у роздертій сорочці, з прокушеною до кістки рукою і закривавленим носом — й регоче.

Це було настільки неприродньо, що Сашкові стало моторошно. Він почав морально готувати себе до чергової сутички, але реакція Лисого виявилася на диво дружелюбною:

— Добре... Я допоможу тобі, лягаше... Ха-ха-ха... Тільки нам треба драпати звідси. Ті хлопці, що стежили з „сімки”, можуть дістатися сюди й без машини... Правда, вони не знають, де ми запланували замах, та про це нескладно догадатися...

Сказано — зроблено.

Першим ділом спробували вивести з нокаута Приходька, але це виявилось непросто. Вирішили не витрачати час — вкинули нерухомого міліціонера на заднє сидіння. Пістолет і ніж поклали в „дипломат” і на всякий випадок зачинили ключем — недовіра у стосунках лишалася.

„Мерседес” узяв курс за місто.

У заміському лісочку облюбували безлюдну галявину. Під руки вели Приходька. Його ноги запліталися, голова безпорадно теліпалася з боку в бік. Олексій демонтував бачка з водою, котрою обмивається лобове скло автомобіля, і почав бризкати на Володькове обличчя.

Нарешті, старший лейтенант подав ознаки життя: застогнав і розплющив очі.

— Хто ви? — спитав пригнічено.

— Ми твої друзі... Запам'ятай — друзі. І ти мусиш зробити все, що ми тобі накажемо, — мовив Біян.

Приходько, погоджуючись, ледь хитнув головою.

— Ти повинен щезнути. На кілька діб. Допоки — я тобі повідомлю додатково.

— Але навіщо?

— Тобі таке прізвисько Карл знайоме?

— Так. Це адвокат Лапшинський...

— Я — капітан міліції, виконую завдання по виявленню мафіозних зв'язків його угруповання з правоохоронними органами... Тобі щось відомо про це?

— А раптом ви його люди...

— Дурню, ми б прикінчили тебе ще на стежці...

— Карл має вихід на прокуратуру, — прошепотів старший лейтенант. — Можна води?

— У мене в машині є коньяк, будеш? — запропонував Олекса і, не чекаючи відповіді, побіг до „Мерседеса”, в „бардачку” якого лежала напівзаповнена пляшка з п'ятьма зірочками на етикетці.

— На, ковтай!

Приходько присмоктався до шийки і почав жадібно тягнути коньяк.

— Досить! — Біян відірвав від нього пляшку. — Ми не маємо часу... Продовжуй!

— Безпосередньо він тримає контакт з слідчим прокуратури Степком. Вони не один раз працювали поруч на судових процесах. Як не дивно, всі спільні справи закінчувалися так, як було вигідно адвокатові, а не обвинувачеві. Доказів я не маю, але й без того ясно, що такі послуги чиняться не безкоштовно... Потім Карл ударився в дещо іншу сферу діяльності, а контакт лишився... Можна було б вважати це просто дружбою, якби не той факт, що мало не при кожній зустрічі адвокат передавав Степкові якісь пакунки. Я спробував довести це до відома начальства. Мене почали переслідувати, намагалися відлучити від оперативної роботи... Одним словом, добився я лише того, що вони почали уникали зустрічей при свідках. Але кожного місяця першого і п'ятнадцятого числа Степко відчиняє скриньку номер чотириста двадцять два на головпоштамті і щось перекладає з неї у свій портфель. Як мені вдалося в'яснити, ця скринька належить Карлові.

— Завтра п'ятнадцяте, — втрутився в розмову Олекса. — Ти не забув, що мусиш сховатися на кілька діб?

— Ні... Завезіть мене в село. Звідси туди буде кілометрів з п'ятнадцять, не більше. Ми купили хату під дачу, ключ маю з собою...

— Дивись: де ти знаходишся, не повинен знати ніхто, навіть дружина. Відчиниш хату так, щоб ніхто не бачив, увійдеш всередину, потім вилізеш через вікно і навісиш замок...

— Навіщо така конспірація?

— Тому що ти — мертвий! — пояснив Біян.

Везти старшого лейтенанта в село „Мерседесом” не наважилися — надто вже примітна машина. Зупинилися на трасі, коли на горизонті замаячили сільські хатини, й поспіхом розпрощалися.

Коли поверталися в місто, Кувалда зупинив „тачку” біля обладнаної автостоянки під назвою „Білка” і запропонував Біянові прогулятися.

Вийшли. Присіли на дубову лаву. Закурили.

— Знаєш... Мені теж треба відкритися, — вирішив посповідатися Олекса. — Я — співробітник КДБ. — У Олександра від здивування полізли очі на лоб. „Ось

чому він так реготав на полі!". — В банду закинутий з тією ж метою, що й ти...

— Як тобі вдалося уникнути викриття?

— Я був законсервованим агентом. В КДБ тільки отримував зарплату... Працював же тренером по самбо — свого часу закінчив інститут фізкультури... Карл мене детально перевіряв, навіть виїздив на мою батьківщину. Ніяких зв'язків з органами, звісно, не виявив... Я почав швидко просуватися шаблями злочинницької кар'єри, бо ж у нього в зграї — одна мерзота. За кілька місяців пройшов шлях від рядового вимогателя до першого заступника. Але це мені нічого не дало...

— Я теж заклинився на Карлі, — зітхнув Олександр. — Єдине, що ми маємо — свідчення Приходька... Завтра пов'яжемо Степка, через нього підемо вище...

х х х

Ввечері відбулася зустріч з Карлом. Вона була запланована заздалегідь і торкалася тільки деталей вчиненого замаху.

Адвокат рішуче увійшов у кафе „Гриль", де за кавою нудьгували Біян з Олексою, сів поруч.

— Як справи? — спитав тихо.

— Порядок! — відзвітував Лисий.

— Де труп?

— Заритий на алейці, під тополею.

— Молодці...

— Ми й самі це знаємо... Тільки навіщо треба було підсилати шпигунів? Не довіряєте?

— Яких шпигунів? — зробив здивований вираз обличчя Карл.

Це було так награно, що Сашко і Олекса миттю „розкусили" його. Та вигляду не подали.

— За нами два дні стежили якісь хлопці... Спочатку з „Москвича", потім — з сьомої моделі „Жигулів".

— Сподіваюсь, що ви їх не підстрілили?

— Ні... Лише надавали копняків...

— Я з'ясу в міліції, чиї це люди... А поки що — ось винагорода. — Карл поклав перед кожним з них по однаковій купці грошей. — Можете не перераховувати.

Тут по десять штук.

– Дякуємо...

– Як ви розумієте, у місті зчиниться невеличкий переполох з приводу зникнення оперативного уповноваженого. Мусять же в міліції якось відреагувати, може й посадять якогось алкаша, щоб було менше мови. Звісно, нас це не зачепить, але про всяк випадок зустрічатимемося рідше...

До речі, що за синці у вас під очима? Шпигуни наставили чи знову між собою не порозумілися?

– Та... Ніяк не могли дійти згоди, кому ж стріляти у цього покидька. Кожний хотів натиснути на курок, – пожартував Олекса.

– Досить ворожнечі! – несподівано серйозно розпорядився шеф. – Я б хотів, щоб ви стали друзями... Отже, контакти тимчасово припиняємо. Зустрінемося в суботу на ринку!

х х х

На ніч вирішили залишитися у Біяновій тимчасівці. Приходила Петрівна, пригощала духмяним трав'яним чаєм, скаржилася на теперішнє життя-буття („все так дорого, й нічого не можна купити”), вмовляла взяти під опіку її „безпутнього племінничка”...

Спали міцно, безтурботно – мабуть, далася ознаки минула безсонна ніч. Та й усвідомлення того, що тепер вони боротимуться з мафією вже не поодинці, а вдвох – заспокоювало.

Попрокидалися рано-вранці, коли на дворі було ще темно. Ретельно погодили останні нюанси наступної операції. О пів на восьму вийшли з дому. Доїхали до центру – і розлучилися. Біян залишився чергувати на головпоштамті, а Олекса замаскував свого „Мерседеса” навпроти міської прокуратури.

Обом не довелось нудьгувати.

Олекса кілька разів мусив виїздити на пригоди за „РАФіком” прокуратури, в якому знаходився його візаві, а Сашко несподівано зустрівся з шефом. Добре ще, що помітив адвоката раніше, ніж той його, і встиг сховатися за колону. Карл, не обертаючись, пішов до

протилежної стіни, відчинив скриньку за номером „422” і поклав туди якийсь пакет. Все це Біян старанно зняв на фотоплівку новеньким „Зенітом”, котрого завбачливо прихопив з собою.

Через годину після цього на поштамті з’явився Степко. Він прийшов пішки – прокуратуру і поштамт розділяли всього якихось один – два кілометри. Слідом за слідчим прослизнув Олекса, підморгнув приятелеві, котрого відразу помітив за колоною, й зупинився у проході.

Степко безтурботно почавлав до скриньки, відчинив її і переклав пакет у коричневий шкіряний портфель.

Біян сфотографував і його.

Коли слідчий виходив з поштамту, приятелі узяли його, як кажуть футболісти в „коробочку”. На зап’ястях клацнули наручники. Олекса пред’явив посвідчення співробітника КДБ, яке до цього дня було надійно сховане в камері зберігання на вокзалі.

Степко не пручався, спокійно прослідував у „Мерседес”. На його вгодованому обличчі не було ані тривоги, ані занепокоєння. Така нахабно самовпевнена поведінка слідчого відверто дратувала приятелів, особливо Біяна, котрий за звичкою розташувався на задньому сидінні поряд з арештантом.

– Куди мене везуть? – невдовзі поцікавився Степко.

– На розстріл, – сердито буркнув Олекса.

– Ха-ха-ха... За що, дозволите взнати?

– За покровительство зграї рекетирів, – урочисто повідомив Олександр, сподіваючись приголомшити нахабу.

– Це щось нове, – обурився слідчий.

– Раджу не придурнюватися, – грізно попередив Олекса. – Показуй, що у тебе в портфелі!

– Як що? Гроші!

Приятелі презирнулися. Такої відвертості вони явно не чекали.

– Так, так... Гроші! До нас в прокуратуру вранці подзвонив невідомий і попередив, що ватажок зграї рекетирів на прізвисько Карл покладе виручку за минулий тиждень у поштову скриньку номер чотириста

двадцять два... Ми організували стеження за злочинцем, а гроші вирішили на всяк випадок конфіскувати. На що є відповідний папірець, підписаний прокурором міста. Візьміть його, будь ласка, в моєму портфелі... До речі, про операцію доведено до відома рад-парторганів. Так що все по закону...

– Можеш не перевіряти, Сашко. Все було саме так... Відпусти його, – сумно розпорядився Олекса і натиснув на гальма.

„Мерседес” плавно зупинився.

Біян неохоче відімкнув наручники. Зітхнувши, наказав:

– Йди!

– Бувайте, хлопчики! – слідчий весело махнув рукою на прощання і спокійнісінько покрокував у напрямку, протилежному тому, куди його везли.

– Навіщо ми його відпустили? – запротестував Біян, коли приятелі лишилися на самоті.

– Ми програли, Сашко...

– Але чому?

– У них все пов'язано наверху... Степко дійсно мав дозвіл прокурора, керівники міста справді були попереджені про цю акцію. Не всі, звісно, а тільки корумповані... Так вони підстраховують себе щоразу, коли йдуть забирати гроші... Благо, бланків з печатами мають предостатньо, – Олекса з силою вперіщив по керму. – Скільки часу пішло нанівець?! Скільки нервів, скільки зусиль?!

– Невже нічого не можна зробити? – не вгамовувався Біян.

– Ні... Звісно, можна під шумок пристрілити Карла чи Степка. Але навіщо? Вони й так приречені... Слідчого, наймовірніше, тихенько переведуть в інше місто, а з адвокатом станеться нещасний випадок... Але тільки в тому разі, якщо ми зчинимо галас... А ми цього не зробимо...

– Чому?

– Тому що не маємо ніяких доказів... Варто зв'язати-

ся — і нас змішають з г... Отже, безславно повертаймося у рідні пенати. Тільки попередимо Приходька, щоб погодився на перевод або подав рапорт про відставку — тут йому не жити...

„Я був правий, рахуючи, що справи, які добре починаються, закінчуються печально!” — подумалося Сашкові.

ЗМІСТ

Осічка	3
Ловля на живця	54

Литературно-художественное издание

Бортников Сергей Иванович

Осечка

Ловля на живца

Детектив. Повести

Луцк Редакционно-издательский отдел Волынского

облуправления по печати 1990

(На украинском языке)

Літературно-художнє видання

Бортников Сергій Іванович

Осічка

Ловля на живця

Детектив. Повісті

Редактор Г. О. Юхимчук

Художнє оформлення О. М. Коленка

Художній редактор В. П. Кратюк

Технічний редактор В. Є. Костюхіна

Коректор М. В. Павсюк

Здано в виробн. 10.10.90. Підп. до друку 27.11.90. Формат 84x108/32. Папір писальний.

Офс. друк. Гарнітура цюріх. Фіз. друк. арк. 3,38. Ум. друк. арк. 5,67. Обл.-вид. арк. 7,74.

Тираж 15000 пр. Вид. № 445. Зам. 4931. Ціна 3 крб.

Видано за рахунок автора.

Редакційно-видавничий відділ Волинського облуправління

по пресі. 263016 Луцьк, Радянська, 7

Міська друкарня. 264410 Ковель, Червоноармійська, 2

© Бортников С. І.

Бортников С. И.

Б 83 Осечка. Ловля на живца. Детектив. Повести. Луцк. Редакционно-издательский отдел Волынского облуправления по печати, 1990. – 108 с.

ISBN 5-7707-0566-3

Б 4702010200-007
90

Без объявления

ББК 84 /2=Ук/ 7

3 крб.